

Slniečko 8

ROČNÍK 49

APRÍL 1995

5 SK

Založené v Matici slovenskej r. 1927

Obnovené v Mladých letách r. 1969

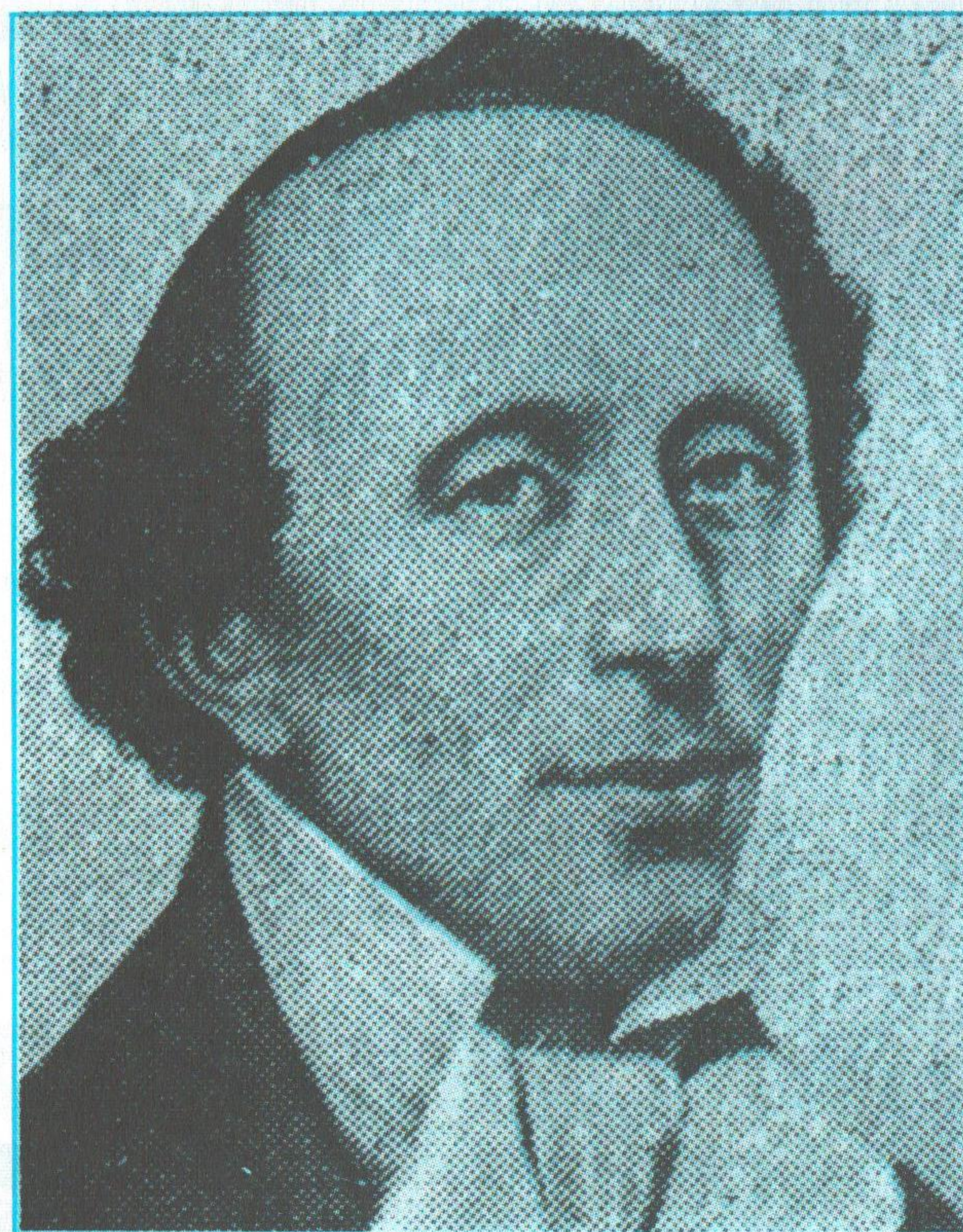

VELKÁ LITERÁRNA SÚŤAZ

MILÍ SLNIEČKÁRI,

v tomto kole Veľkej literárnej súťaže si trocha zacetujeme. Na chvíľu opustíme Slovensko a vyberieme sa do Dánska. 2. apríla pred 190 rokmi sa tam narodilo dieťa, ktorému veštica predpovedala veľkú budúcnosť. Jeho matka tomu verila a bola presvedčená, že jej syn naozaj raz preslávi rodné mesto Odense. Netušila vtedy, že pod jej láskavými rukami rastie rozprávkár svetového mena. Dnes si celý svet pripomína 190. výročie jeho narodenia. Pripomenieme si ho aj my v našej literárnej hádanke.

Tak ako každý mesiac, aj tento raz vyžrebujeme zo správnych odpovedí desať šťastných výhercov, ktorí od nás dostanú pekné knihy. Všetky správne odpovede budú na konci školského roka zaradené do veľkého zrebovania o športový terénny bicykel.

V rodine chudobného obuvníka sa narodilo dieťa. Rodičia ho prijali ako nebeský dar, a tak sa k nemu aj správajú. Zahŕňali ho láskou a darčekom, ktorých sa často nedostávalo ani tým najbohatším. Láskavý pohľad, mamina rozprávka, teplo domova, pohla-

denie... to boli darčeky, ktoré naplňali chlapcovu dušu krásou a láskou. A viete, s čím sa hrával najradšej? S bábkovým divadlom. Otec mu vyrezal drevené figúrky a synček si ich zaodel handričkami, ktoré dostal od mamy. Každé divadelné predstavenie bolo iné. Akoby aj nie – malý spisovateľ si ich povymýšľal sám. Izbička, v ktorej vyrastal, bola malá-maličká. Bolo v nej však plno krásnych vecí, s ktorými sa rád zoznamoval. Či to bolo kresadlo alebo stará lampa, či to bol statočný cínový vojačik alebo nepatrná kvapka vody, každému sa prihovril. A ony mu z vďačnosti porozprávali svoje príbehy.

Keď mal náš rozprávkár štrnásť rokov, vybral sa do Kodane. Vstúpil do veľkého sveta, ktorý bol nielen krásny, ale aj zlý. Každý statočný človek však verí, že nad zlobou vládne láska. V chlapcovom srdci si nenašla miesto snehová kráľovná, ale skromná snežienka. Nenadchli ho ani cisárovi nové šaty. Preňho bolo najvzácnejšie dobré srdce malej morskej panny, utajená kráska škaredého kačiatka, skromnosť a láska úctivitnej Palculienky.

Keď náš spisovateľ dospel, stal sa z neho slávny rozprávkár. Jeho život však vždy ply-

nul ako hlboká pokojná rieka. Aj jeho malé gazdovstvo, kde najradšej odpočíval, dostalo meno Miesto pokoja. Keď mu obeleli vlasy, jedného dňa k nemu zaletel lístoček z neba. Spisovateľ si prehodil cez plece vreco plné rozprávok a pobral sa ich rozprávať do rajskej krajiny.

Verím, že ste z našich slov spoznali všet-

ky jeho rozprávky a nebude pre vás ťažké napísať jeho meno na korešpondenčný lístok. Lístoček nezabudnite poslať do redakcie Slniečka, Nám. SNP 12, 815 19 Bratislava, do 25. apríla 1995.

Na vaše odpovede sa teší
LUBICA KEPŠTOVÁ

© SLNIEČKÁRSKY BICYKEL

Statočný cínový vojačik

Bolo raz dvadsaťpäť cínových vojačikov. Všetci boli bratia, lebo ich uliali zo starej cínovej lyžice. V rukách držali pušky, pozerali rovno pred seba a mali krásne červeno-belasé rovnošaty. Prvé, čo počuli na tomto svete, keď sa otvoril vrchnák škatule, v ktorej ležali, bolo: „Cínoví vojaci!“ Takto zvolal malý chlapček a zatlieskal; dostal ich na narodeniny a porozkladal si ich na stôl. Vojaci boli rovnakí, ani keby si boli z oka vypadli; len jediný sa od ostatných trochu líšil. Mal iba jednu nohu, lebo ho uliali posledného a nezvyšilo sa na neho už dosť cínu. Ale predsa stál na svojej jedinej nohe tak pevne ako ostatní na dvoch. A práve jemu sa prihodilo niečo nezvyčajné.

Na stole, kde chlapček vojakov porozkladal, bolo ešte veľa iných hračiek. Ale najväčšmi každého zaujal pekný papierový zámok. Cez malé oblôčky bolo vidieť rovno do sál. Pred zámkom stáli stromčeky okolo malého zrkadla, ktoré malo byť jazierkom. Na ňom plávali voskové labute. Všetko to bolo krásne, ale najkrajšia bola malá bábika v zámokových dverách, tiež vystrihnutá z papiera. Mala však sukienku z najjemnejšieho batistu a hrud' jej prikrývala úzka belasá stužička s ozdobou veľkou ako jej tvár. Bábika vystierala obe ruky, lebo bola tenečnica. Jednu

VEĽKÁ LITERÁRNA SÚŤAŽ

nohu mala zdvihnutú tak vysoko, že ju cínový vojačik vôbec nevidel. Myslel si, že bábika je takisto jednonohá ako on.

„To by bola žena pre mňa!“ pomyslel si. „Ale ona je veľmi vznešená, veď býva v zámku, a ja len v škatuli a tam nás je dvadsaťpäť. To nie je nič pre bábiku. No jednako sa musím s ňou zoznámiť!“ Potom si ľahol za tabatierku na šnupavý tabak, čo bola na stole. Odtiaľ práve najlepšie videl malú, jemnú dámu, ktorá stála na jednej nohe a nestrácala rovnováhu.

Večer sa všetci ostatní cínoví vojaci uložili do škatule a ľudia v dome šli spať. Teraz sa hračky začali hrať na návštevy, na vojnu a na ples. Cínoví vojaci v škatuli štrngotali, lebo sa chceli hrať s ostatnými, ale nemohli otvoriť vrchnák. Tlčik na orechy robil kotrmelce a grifel tancoval po tabuľke. Bol tu taký hurt, že kanárik sa zobudil, začal sa s nimi zhovárať, a ešte k tomu vo veršoch. Jediní dvaja, čo sa z miesta ani nepohli,

bol cínový vojačik a malá tanečnica. Ona stála vzpriamená na prstoch, s oboma rukami vystretými dopredu, a vojačik stál práve tak statočne na svojej jednej nohe. Ani na chvíľočku nespustil oči z malej tanečnice.

Práve bilo dvanásť hodín a klop! tabatierka sa otvorila;

ale nebol v nej tabak, veru nie, lež malý čierny škriatok. Bola to čarodejná vecička.

„Cínový vojak,“ povedal škriatok, „staraj sa ty len o seba!“

Ale cínový vojačik sa tváril, akoby to nepočul.

„No len počkaj do zajtra!“ povedal škriatok.

Ráno, keď deti vstali, dali cínového vojačika do obloka. Či to už zavínil škriatok alebo prievan, oblok sa zrazu otvoril a cínový vojačik vyletel dolu hlavou z tretieho poschodia. Bol to hrozný pád; obrátil sa nohou nahor a dopadol na končitú čiapku, zapichnutý bodákom medzi dlaždicami.

Služka s chlapčekom hneď

SLNIEČKÁRSKY BICYKEL

zbehli dolu hľadať ho. Ale hoci na neho bezmála stúpili, predsa ho nenašli. Ak by bol cínový vojačik zavolať: „Tu som!“ ľahko by ho boli našli. Jemu sa však nezdalo múdre kričať nahlas, keď bol v rovnošate. Zrazu začalo pršať, čoraz hustejšie, kvapka za kvapkou, až sa spustil poriadny lejak. Keď sa vypršalo, pribehli dvaja chlapci.

„Ľaľa!“ zvolal jeden, „tuto je cínový vojak! Nech sa plaví!“

Potom urobili z novín loďku, doprostred postavili cínového vojačika a už sa plavil dolu jarkom. Obaja chlapci bežali popri jarku a radostne tľapkali rukami. Ty môj svete! Aké vlny

boli v jarku a aký prúd! Papierová loďka sa kolísala zboka nabok a zavše sa zakrútila, až sa vojačik striasol. Ale bol statočný, ani brvou nepohol, pozeral spríama a pevne zvieral pušku.

Zrazu sa dostala loďka pod široký mostík. Bolo tam tma ako v škatuli, kde vojačik býval.

Kam sa len dostanem! pomyslel si. Veru, veru, to všetko urobil ten škriatok! Ó, keby som mal v člne bábiku, potom by tu mohla byť aj väčšia tma!

Tu vyšiel veľký potkan, čo býval pod lávkou.

„Máš cestovný pas?“ opýtal sa potkan. „Ukáž!“

Ale cínový vojačik čušal a ešte pevnejšie zovrel pušku. Loďka pláva ďalej a potkan beží za ňou. Uch! ako škripal zubami a volal na drievka a slamky:

„Zastavte ho! Zastavte ho! Nezaplatil clo! Neukázal pas!“

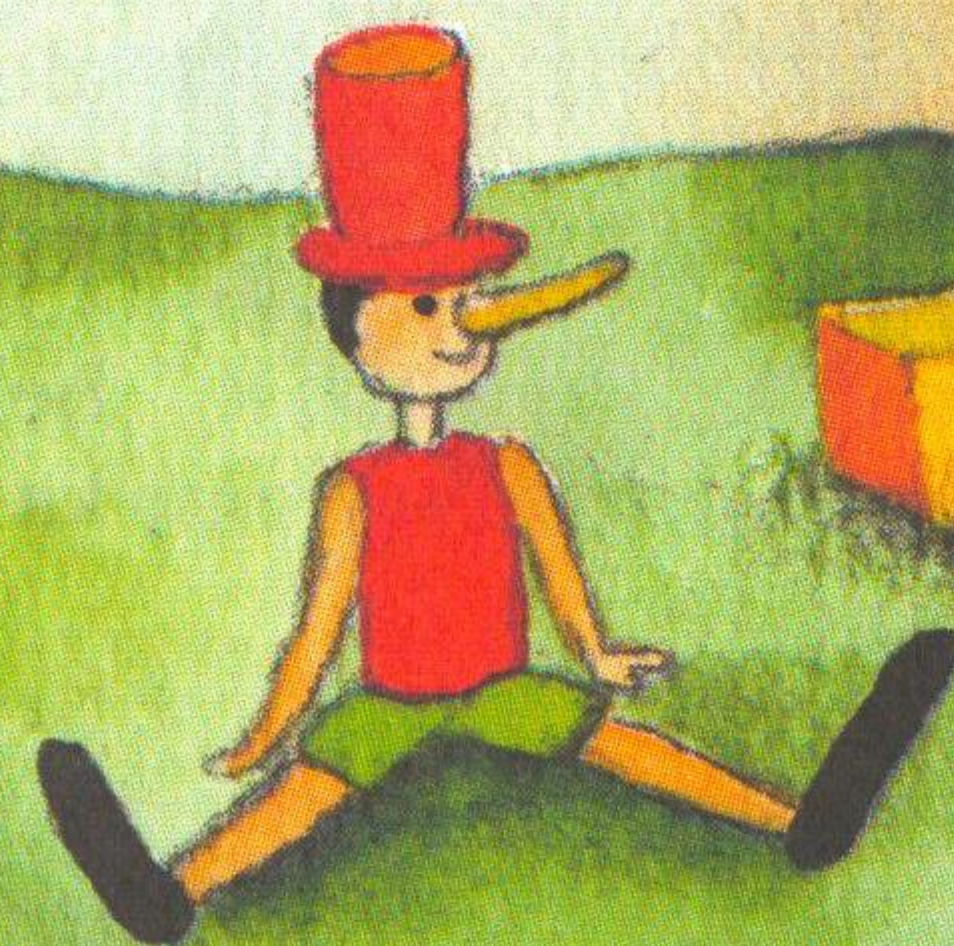
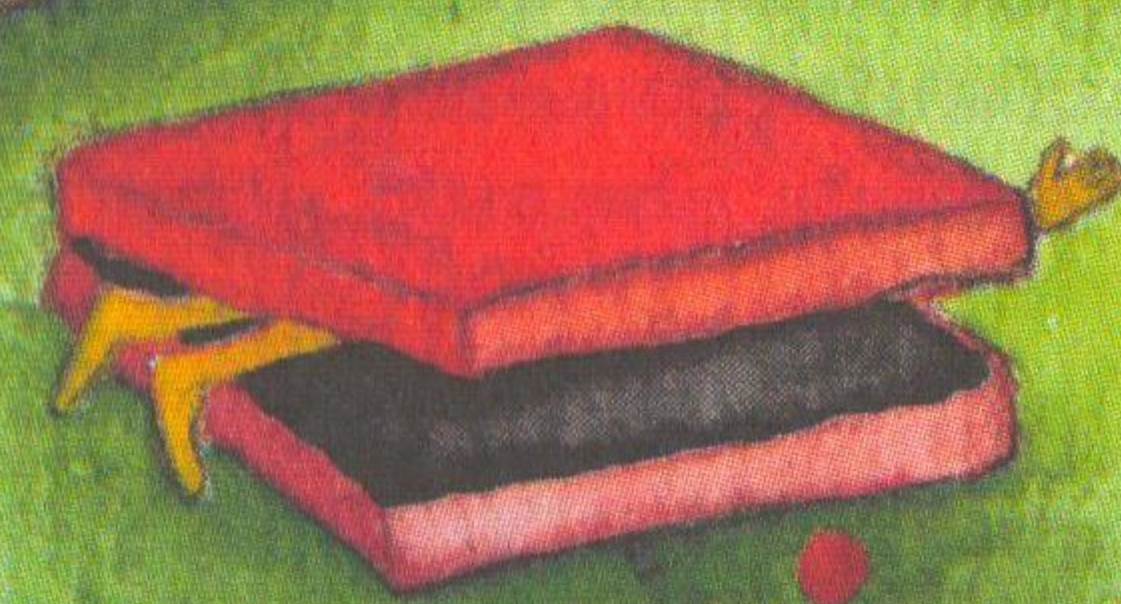
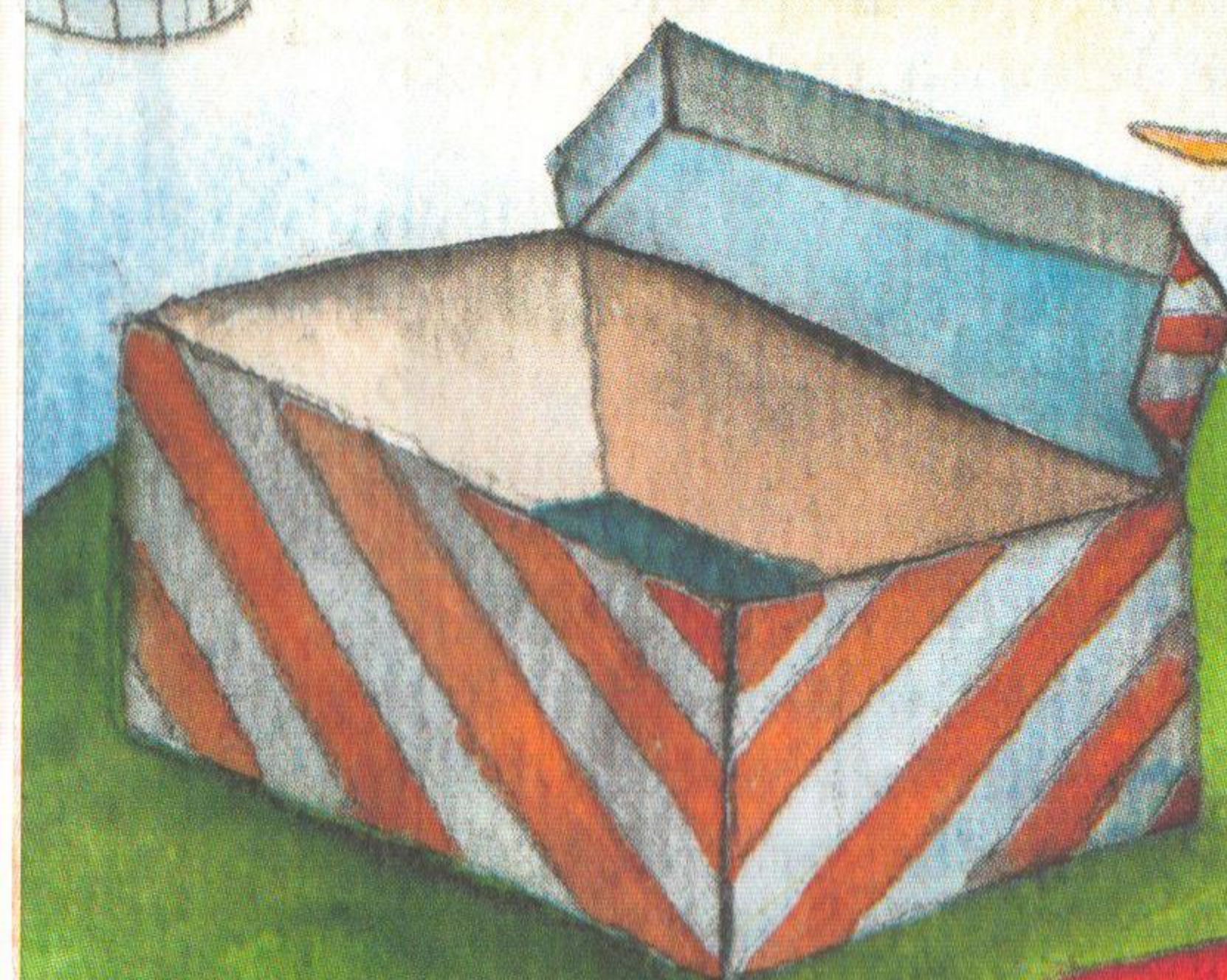
Prúd bol čoraz silnejší. Cínový vojačik už videl za mostíkom denné svetlo, ale počul aj šumivý zvuk, ktorý by naľakal i udat-

ného vojaka. Predstavte si, za mostíkom sa voda z jarku rútila rovno do obrovského prieplyvu. To bolo pre vojačika práve také nebezpečenstvo ako pre nás spustiť sa nadol veľkým vodopádom.

Už bol tak blízko, že sa nemohol zastaviť. Loďka sa rútila napred, úbohý cínový vojačik stál priamo, ako len vedel. Nikto nemohol o ňom povedať, že sa bojí. Bol taký smelý, že ani brvou nepohol. Loďka sa tri-štyrikrát otočila, naplnila sa vodou až po okraj; musela sa potopiť. Cínový vojačik stál až po krk vo vode a loďka klesala hlbšie a hlbšie. Papier čoraz väčšími povoľoval. Voda vystúpila vojačikovi nad hlavu. Tu si pomyslel na malú krásnu tanečnicu, ktorú už naisto nikdy neuvidí. A cínovému vojačikovi zaznelo v ušiach:

Len smelo, smelo, vojačik, smrť na teba čaká!

Tu sa papier roztrhol a vojačik sa zrútil do vody. Ale vtom ho zhltna veľká ryba. Ach, aká tam bola tma! Bolo to ešte horšie než pod mostíkom a potom, bolo tam veľmi tesno. Vo-

VELKÁ LITERÁRNA SŮTAŽ

Ilustrovala
OLGA BAJUSOVÁ

jačík bol však statočný, pokojne ležal v rybe, s puškou v ruke.

Ryba plávala ďalej, zrazu sa začala metať na všetky strany. Napokon sa upokojila. Najprv bolo šero, potom sa celkom vyjasnilo a ktosi zvolal: „Cínový vojačík!“ Rybár chytil rybu, priniesol ju na trh a predal. Ryba sa dostala do kuchyne, kde ju slúžka prerezala nožom. Dvoma prstami chytila vojačika okolo pása a priniesla ho do izby. Všetci chceli vidieť hrdinu, čo sa plavil v bruchu ryby. Ale cínový vojačík nebol ani trochu hrdý. Postavili ho na stôl a tu – ako to čudne chodí na tomto svete! Cínový vojačík sa ocitol v tej izbe ako predtým. Videl tu tie isté deti a na stole boli známe hračky, aj nádherný zámok s krásnou malou tanečnicou. Ustavične stála na jednej nohe a druhú mala

zdvihnutú do výšky. Aj ona bola statočná! Cínového vojačika to dojalo a skoro sa rozplakal cínovými slzami, ale to sa nepatriilo. Pozrel na tanečnicu a ona pozrela naňho, ale nič si nepovedali.

Zrazu ho ktorýsi chlapec chytil a hodil do kachiel, hoci naozaj nemal prečo. To iste zaviniil ten škriatok v tabatierke.

Statočný cínový vojačík stál v prenikavom svetle a pocítil strašnú pálavu. Nevedel, či je to od ohňa, alebo od vrúcnnej lásky. Stratil už všetky farby. Nikto však nemohol povedať, kde sa mu to stalo, či na ďalekých cestách a či od žiaľu. Pozrel sa na malú bábičku, ona pozrela naňho a pocítil, že sa roztápa; ale ďalej stál statočne s puškou v ruke. Tu sa otvorili dvere a prievan schytil tanečnicu. Ako vzdušná víla vletela rovno do kachiel k cínovému vojačikovi. Vzbĺkla a už jej nebolo. Cínový vojačík sa roztavil. Na druhý deň slúžka vybrala z kachiel popol, namiesto vojačika našla tam malé cínové srdiečko. Z tanečnice zostala len ozdoba, a aj tá bola od ohňa celá čierna.

Preložil Jaroslav KAŇA

ŠTEFAN
MORAVČÍK

Šibal by som, šibal

Šibi-ryby!

Ja som veľký šibal,
šibal by som, šibal
každú dievku – veľkú, malú,
až by všetky skákali
po povalu!

Už si brúsim zuby
na vajíčka maľované.
TOMU, KTO MA LÚBI,
všetky dievky píšu na ne.
Náramne sú prešibané!
Len čo korbáč zasviští,
každá zrazu zapiští
a vrhne sa na mňa,
jajkám ako jahňa.

Tak to chodí-nechodí...
Nedaleko mlyna
hodili ma do vody,
aby bola psina...

Cibuľové vajíčka

Anča, chystaj hupky
cibuľové šupky!

Zabudla si kúpiť farby.
Každý chalan zazerá by
na vajíčka biele
s farbou kozľaťa.
Preto ich var, neleň!
Budú ako zo zlata.

*Veľká noc -
veľký deň*

Akáže Veľká noc?
Dnes máme veľký deň!
Čakaj ma, Zuzička,
bez vody neprídem!

Trochu ťa vykúpem,
aby si rástla,
aby ti vyhrkla
slzička šťastia.

Ilustrovala
OLGA BAJUSOVÁ

SLOVENSKO, moja vlast'

VLADIMÍR FERKO

Cez Branisko do Šariša

Prečo cez Branisko – mohli by sa právom spýtať slniečkári, čo bývajú v Kežmarku či v okolí Starej Ľubovne, lebo aj tadiaľ vedú cesty do Šariša a z juhu taktiež aspoň dve. Ja sa priznám, prečo cez Branisko – páči sa mi toto nevelké pohorie, táto brána do Šariša, a hoci som tam neraz prišiel po iných cestách, táto je najkrajšia. Šoféri s rozkošou ženú svoje „káry“ po parádnych serpentínach–zákrutách Braniska a nevedia si v priesmyku povie – chvalabohu (už som hore) a ani netuší, že sedlo–priesmyk sa kedysi naozaj nazývalo – Chvalabohu.

Tam, kde dávni pútnici oddychovali, je dnes motorest, osviežme sa znamenitými minerálkami tohto kraja a chvíľu môžeme uvažovať o (motoristickej) budúcnosti, lebo do Šariša sa bude cestovať POPOD Branisko! Veruže, projekt tunela je už hotový. Bude to rýchlejšie, pohodlnejšie, ale nebude to krajšie. Z Braniska sa Šariš krásne otvára do širšej panorámy starej a slávnej stolice. Aj ona dostala meno od hradu, ktorý patrí k najstarším na Slovensku – veď tam stál už v rímskych časoch. V období svojej najväčšej slávy mal štrnásť veží a na nejednom mieste múry hrubizné až štyri a pol metra. Mocná pevnosť proti nepriateľom, čo mali zálusk na bohatstvo Šariša, ktorým bola odpradávná soľ a ohnivé drahokamy – opály.

Šariš je veľká stolica. Na severe hraničí s Poľskom, na východe so Zemplínom, na západe so Spišom, na juhu zbieha až nad Košice. Do Šariša patrí okres Prešov i Bardejov, skoro polovica územia okresu Stará Ľubovňa a vyše polovica okresu Svidník.

Zaujímavá a svojrázna oblasť Slovenska. Kraj hôr a soli, opálov, medi, železa, ortuti, plátna, roľníckych povstaní. V tejto stolici si uvedomíme rozlohu slávnej Veľkomoravskej ríše, veď sia-

hala od Panónie až sem a do vzdialeného Zemplína! Archeológovia tu vykopali mnoho veľkomoravských sídlisk – Prešov, Geraltov, Chmeľov, Vlača, Hrádok, Fintice, Solivar, Kapušany...

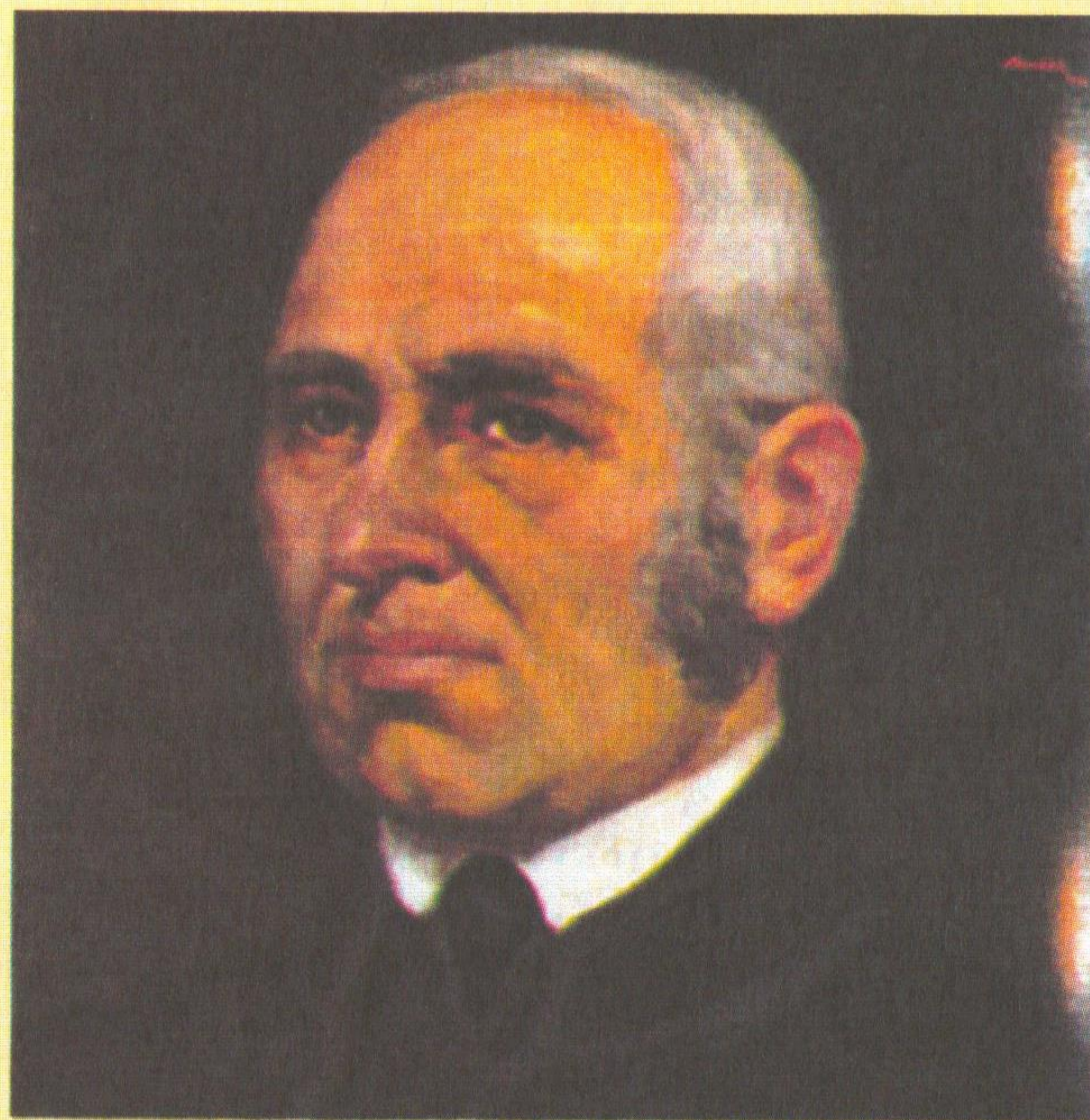
Tatársky vpád v trinástom storočí spustošil kraj a rušivo zasiahol do jeho osídľovania a zveľčovania. Koncom šestnásteho storočia bola sídelná sieť už dotvorená:

363 dedín a osád

5 mestečiek

3 slobodné kráľovské mestá – Prešov, Bardejov, Sabinov.

V neskorších časoch mestečiek pribudlo, bo-

▲ Jónáš Záborský, významný spisovateľ, ktorý bol katolíckym kňazom v šarišských Župčanoch

SLOVENSKO, moja vlast'

Sponzoruje firma **Monarch**
Creative Concept & Design
VIDEO • FILM • FOTO

Mapu nakreslil
JOZEF CESNAK

lo ich deväť: Drienov, Hanušovce nad Topľou, Veľký Šariš, Breznica, Lipany, Plaveč, Kurima, Gaboltov a Zborov, pamätný z prvej svetovej vojny. Proti rakúsko–uhorským vojskám tam za naše oslobodenie bojovali statoční slovenskí

i českí legionári. Slobodné kráľovské mestá vyrástli pri starých medzinárodných cestách a postupne sa stávali strediskami remeselnej výroby. Obyvatelia dedín a osád sa živili najmä poľnohospodárstvom. V pestovaní konopí a lanu býval Šariš na popred-

SLOVENSKO, moja vlast

nom mieste. Vínná réva sa pestovala iba – v Ťahanovciach.

Medzi stredošariškými obcami mal veľmi výhodnú polohu Prešov. Rozložil sa pri starej ceste z horného Potisia popri rieke Toryse do Poľska. Tam, pri sútoku Sekčova a Torysy, hlavnej rieky Šariša, sa stretali všetky cesty. A kde sú cesty, tam je pohyb ľudí, tovarov, peňazí a najmä – myšlienok, tam čas a pokrok cvála rýchlejšie.

Prešov mal vhodné podmienky, aby sa stal centrom celého Šariša. Sídлом stolice sa stal v roku 1647.

Prvú zmienku o tomto peknom meste poznáme z listiny z roku 1247. Po tatarskom vpáde k obnove Prešova prispeli nemeckí kolonisti. Aj rok 1299 je pamätným rokom tohto mesta. Vtedy Prešovu, Veľkému Šarišu a Sabinovu kráľ Ondrej III. udelil mestské práva.

V tom čase to znamenalo veľa. Povýšenie obce na mesto oslobodilo obyvateľov od poddanských povinností,

▼ Kostol sv. Egídia v Bardejove

ností, mohli sa preto venovať rozvoju obchodu a remesiel. A veruže sa remeslá dobre rozvíjali, veď pred rokom 1526 bolo v Prešove už deväť remeselníckych cechov. Prešov sa preslávil farbením plátna a výrobou kordovánu.

Rok 1526 spomínáme preto, lebo je to rok pamätnej bitky pri Moháči. Turci tam porazili rakúsko-uhorské vojská a otvorili si cestu do Karpatskej kotliny. Následné vojny a nepokoje ťažko postihli aj Šariš a najmä Prešov. Prešovčania totiž pomohli proticisárskym vojskám Imricha Tökölyho, za čo sa im cisár kruto pomstil. Pravdaže, nie on sám, mal na to svojho krvavého generála, volal sa Antonio Caraffa. Po povstaní generál ustanovil vojenský súd a 24 popredných mešťanov odsúdil na smrť. Po strašnom mučení ich priamo v meste popravili. Tragická udalosť vošla do dejín pod názvom – prešovské jatky. Skromný pamätníček na hlavnej ulici pripomína smutný čas, keď páni nad životom a smrťou boli u nás cudzinci.

Akí to boli páni, vidno aj z toho, že popravení viseli na hákoch a stĺpoch vedľa štyroch ciest – do Šariša, Šebeša, Levoče a Košíc s takýmto nápisom:

Pocestným na pobavenie, tupiteľom Jeho veličenstva na výstrahu!

Keď v roku 1831 kosila obyvateľov východného Slovenska morová smrť, vypuklo nové roľnícke povstanie – pripomína ho veľkolepý pamätník na vrchu Furča v Haniske pri Prešove. Je to národná kultúrna pamiatka.

Ale viac ako na pamiatky z minulosti Šarišskej stolice si spomínam na pekné zážitky z prítomnosti. Napríklad na vyše osemdesiatročného dedka Bakoňa z Kamenice pod Čergovom, ktorý každý boží deň vyhrával babke Bakoňovej na husliach či gajdencách, ktoré sám vystrúhal. A babka Bakoňová si nakoniec zaspievala šarišskú:

„Ej, na leto, na leto horuce, budzeme še kuľac po luce.“

SLOVENSKO, moja vlast

▲ Stred mestskej pamiatkovej rezervácie v Prešove

Ako vzniklo mesto Sabinov

Šarišský a spišský vojvoda Štefan, pán Šarišského hradu, zablúdil raz na poľovačke a v núdzi sa na noc uchýlil do malého hradu, sídla nevrleho rytiera Tarczaya. Keď ráno zazrel krásnu rytierovu dcéru Sabinu, zahorel k nej mocnou láskou a tajne sa s ňou neskôr stretával. Rozhodol sa, že svoju milú vyslobodí z moci tyranského otca a vezme si ju za ženu. Na túto neľahkú úlohu sa podujal vojvodov verný zbrojnoš Gregor. Keď už Sabinu unášal na koni, rytier zbadal zradu a začal ubehlíkov prenasledovať. Nestihol ich však dobehnúť – Štefan s rýchlym kočom už čakal a odviezol si nevestu domov. Na mieste, kde sa milenci zvitáli, založil neskôr mesto, ktoré na počesť Sabíny pomenoval jej menom.

Bardejov – klenot Šariša

Mesto Bardejov sa vyvinulo z malej pohraničnej osady. V štrnástom storočí sa stáva slobodným kráľovským mestom. Začínajú sa rozvíjať remeslá prevítať obchod. Starú slávu mesta pripomína rozľahlé námestie s goticko-renesančnou radnicou a gotickou bazilikou – kostolom sv. Egídia, najkrajším gotickým chrámom na Slovensku. Uchovali sa v ňom cenné obrazy, sochy, jedenásť krídlových oltárov. Množstvo svetských i cirkevných pamiatok radí Bardejov medzi európske mestá-klenoty.

Viete, že...

... najstaršie slovanské obyvateľstvo preniklo na východné Slovensko zo severu cez karpatské priesmyky? Dolinu Torysy dosiahol okolo roku 400.

... v Červenici v Slanských vrchoch dolovali ortuť v šestnástom až osemnástom storočí? A od osemnásteho storočia aj opály. Tento vzácny drahokam ťažili aj v Kecerovských Pekľanoch.

... na sklonku 19. storočia (za 9 rokov) sa zo Šariša vysťahovalo vyše dvadsaťtisíc ľudí, prevažne mužov? A v období 1899–1913 už päťdesiatitisíc mužov a žien. Za more často odchádzali 14–16 roční chlapi.

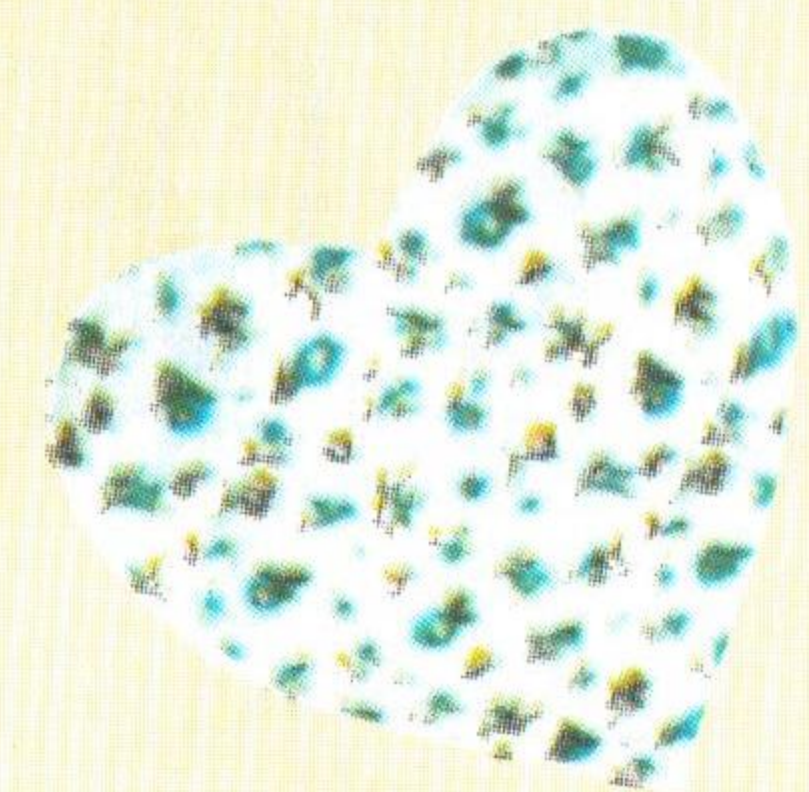
... jedným z vysťahovalcov tohto kraja bol i Michal Bosák (1869–1937) z Okružleho? Najprv pracoval v bani, neskôr sa stal prvým slovenským bankárom v USA. Podporoval slovenské spolky, vydával slovenský časopis. Do dejín vysťahovalectva sa zapísal ako obetavý národovec.

... kúpeľné mesto Bardejov (nazývané aj Malé Monte Carlo), bolo za Rakúsko-Uhorska vyčýreným letoviskom pre spoločenskú smotánku? Letoval tam ruský cár Alexander, Mária Luisa, manželka francúzskeho cisára Napoleona Bonaparte, cisárovná Alžbeta, manželka Františka Jozefa I., a iní významní hostia.

... v Bardejove otvorili prvú verejnú knižnicu v Uhorsku? Strediskom kultúrneho života bola aj povestná mestská škola, kde sa už v stredoveku hrali divadlené hry-mysteriá, prvosienny divadelníctva na Slovensku.

... súpisy pamiatok v Šariši uvádzajú 20 renesančných a barokových kostolov, 39 gotických a 45 drevených kostolov? Okrem toho jedenásť hradných zrúcanín a deväť starých kláštorov.

... pamätný Duklianský priesmyk sa nachádza v Šariši? Toto historické miesto sa dva razy krvavo zapísalo do našich dejín. Prvý raz v prvej svetovej vojne, druhý raz v druhej – keď tu padlo 80 tisíc sovietskych a vyše 6 tisíc našich vojakov. Nemci tu stratili 50 tisíc mužov.

FÚZY OD ČOKOLÁDY

Spisovateľ Daniel Hevier mal odjakživa rád čokoládu. Veď ho aj tak volali – Dánes Mánes Čokoládes... Neskôr, keď narástol a oženil sa, zistil, že aj jeho žena Maruška má rada čokoládu. A keby len ona! Zistil, že čokoládu majú rady aj jeho tri deti! A keby len jeho tri deti! Zistil, že čokoládu majú rady všetky, celkom všetky deti na svete. A preto sa rozhodol, že pre všetky tieto deti a ich maškrtných rodičov napíše knižku veselých veršov, ktorá sa bude volať FÚZY OD ČOKOLÁDY.

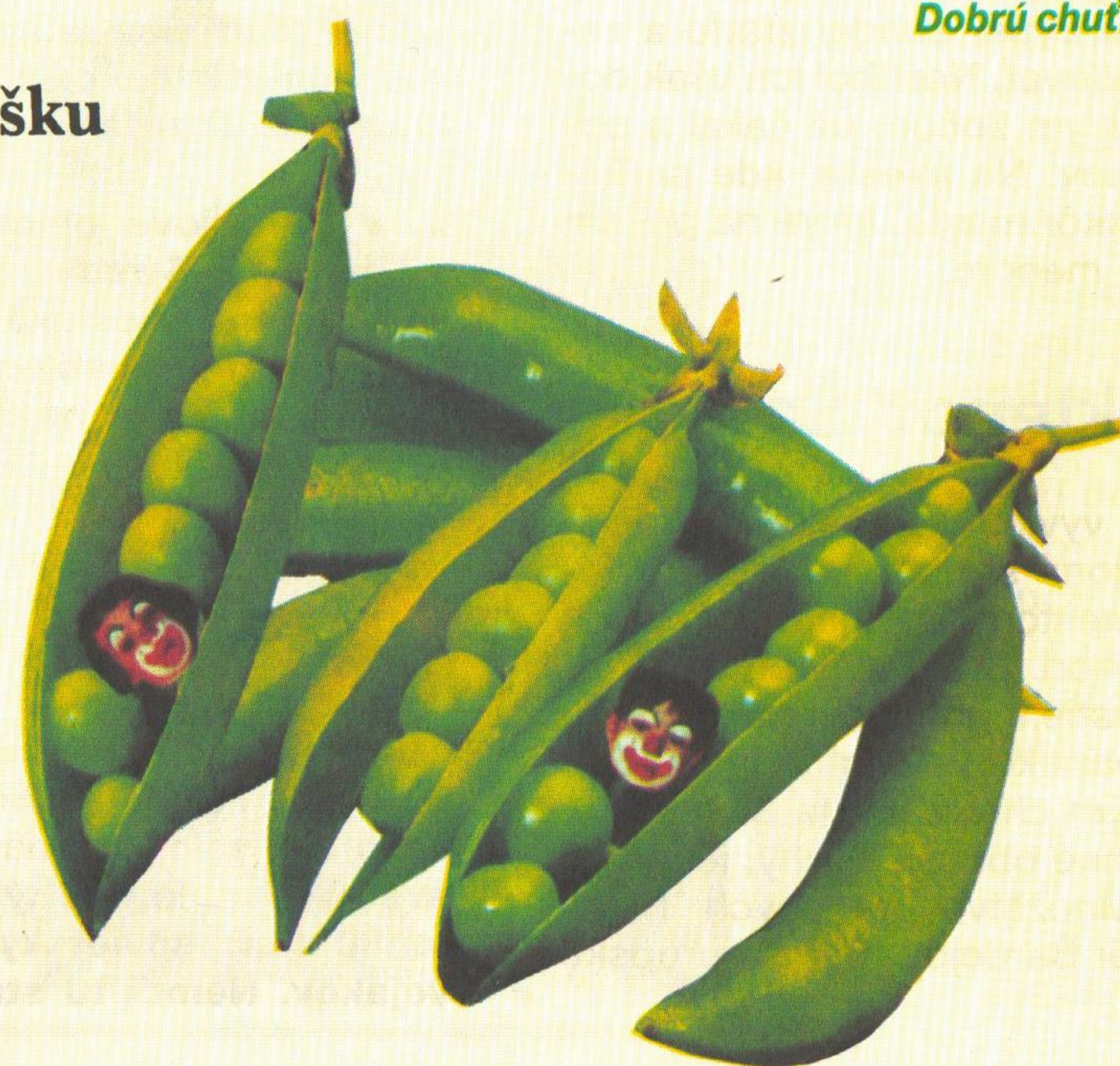
Knižka je na svete. Daniel Hevier ju napísal a zilustroval celkom sám. Ak chcete vedieť, ako vyzerá, pozrite si našu dvojstranu. Vybrali sme ju pre vás z tejto veselej knižky.

Šaškovia v hrášku

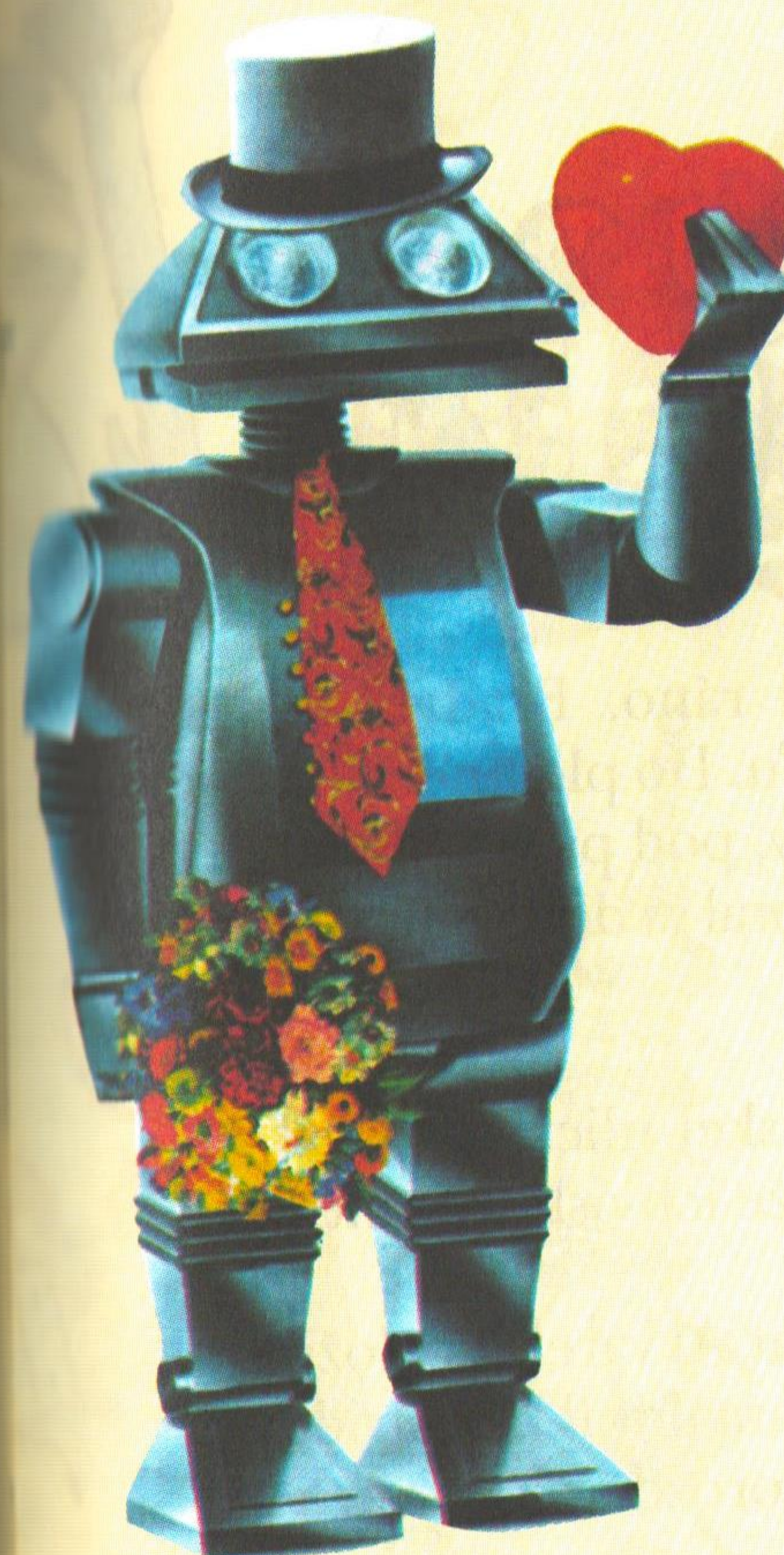
Niekedy aj v lusku
s hráškom
ukrytý je
malý šaško.

Od nudy si palec
cmúľa.
Chce sa rýchlo

vy
ko
tú
ľat.

Dobrá chuť!

Robot a robotka

Ide robot na pytačky,
vyleštil si všetky páčky.

Vyčistil si skrutky, drôty,
od trémy sa trochu potí.

Zalúbil sa do priateľky,
ktorá je tiež na baterky.

Baloniáda

Tisíc krásnych balónov
letí hore nado mnou.

Od strachu sa zachveli
vtáky,
mušky,
anjeli.

Čo sa deje?
Kto to strieľa?
To lietajú gule z dela.

Moja dcéra vraví na to:
„To balóny majú sviatok.“

Loptáčik

Panáčik Loptáčik
žije si v lopte.
Nie je tam ceduľka:
Vážení klopte!

Jeho byt nemá vraj
nijaké rohy.
Kopú mu stále naň
kdejaké nohy.

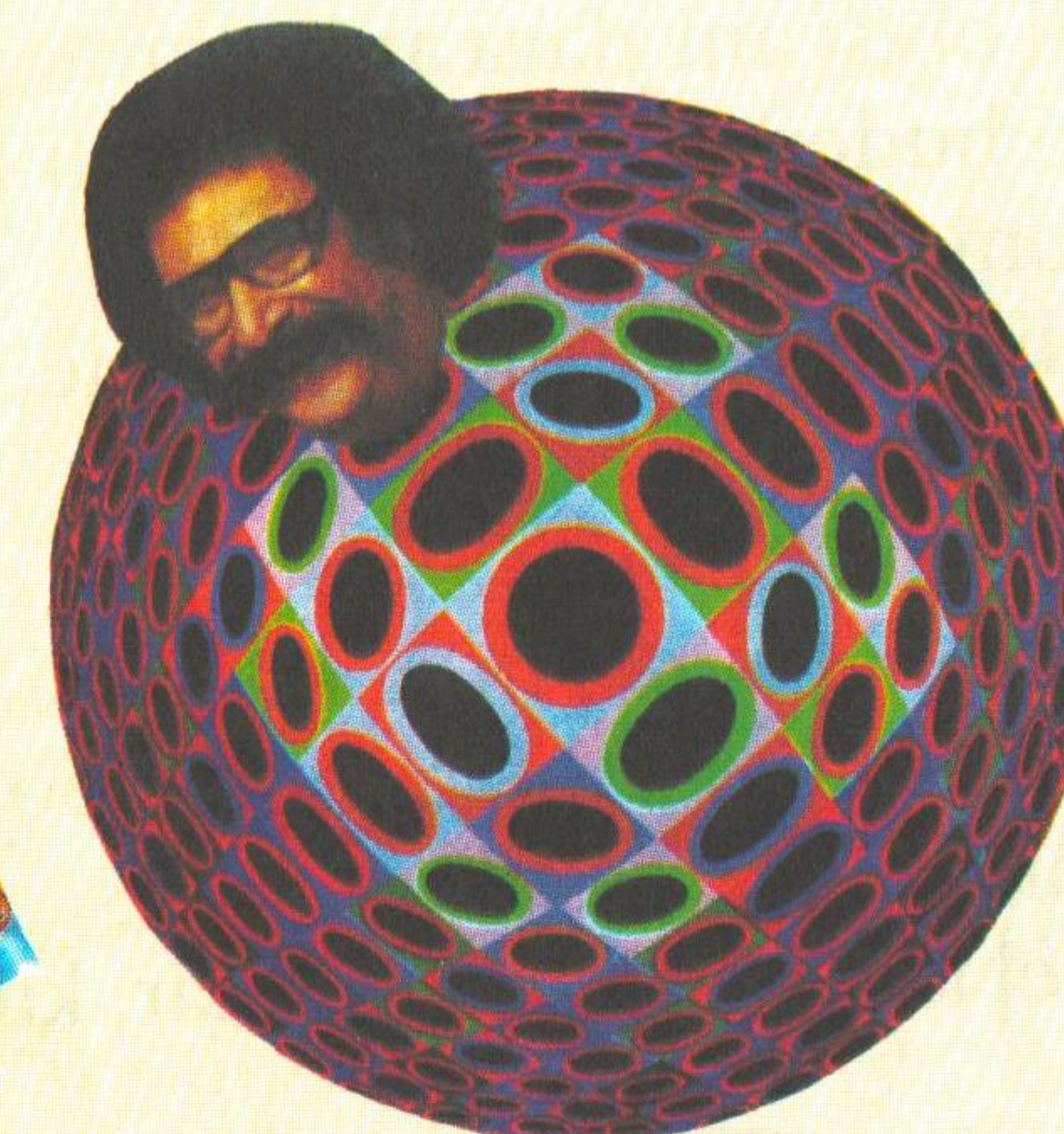
Panáčik Loptáčik
nemá zlosť na ne.
A najviac teší sa,
keď skončí v bráne.

Ako kreslia deti

Táto čiarka to je nos,
to čierne sú fúzy.
Nechoďte mi na pomoc,
ja tu nechcem cudzích.

To je hlava tatkova
a toto sú zuby.
Prečo sa tak usmieva?
Pretože ma ľúbi.

Napísal
IMRICH B A R I A K

Ko sa maľuje

Ilustroval
PETER C P I N

Prvého apríla svitlo slnečné ráno. Bradatý maliar Akvarel nezaváhal ani chvíľu. Do pleteného košíka naukladal strapaté štetce aj farby, pod pazuchu vzal stojan, plátno, paletu a – hurááá! Vybral sa do ulíc Bratislavy.

Čo chcel namaľovať?

Michalskú vežu, hrad a Dunaj.

Ako tak vykračoval po Sedlárskej ulici, stretával namrzených ľudí, ktorí sa žalovali, že ich oslepujú nezbedné slnečné líčce.

„Ľahká pomoc,“ povedal maliar Akvarel. Rozložil stojan, zamiešal farby a na plátno namaľoval tristotridsať tri slnečných okuliarov. Potom ich porozdával ľuďom a spokojne kráčal ďalej.

No stalo sa, čo sa v apríli zvyčajne stáva. Kým stihol dôjsť na roh Michalskej ulice, vietor privial nad mesto mračná a – kvap, kvap, kvap! Parádne sa rozpršalo.

„Namaľuj nám dáždniky!“ prosili ľudia maliara Akvarela a ťahali ho pod rímsu najbližšieho domu.

Maliar Akvarel maľoval dáždniky, rad radom ich rozdával a pritom nedbal, že mu dažďové kvapky padajú rovno za gólier.

Netrvalo dlho a vietor rozohnal mračná. Prestalo pršať, aj slniečko sa usmialo, no beda. Na uliciach sa bezočivo rozvaľovali kaluže. Boli také dlhé a široké, že sa nedali obísť ani zľava ani sprava.

„Čo budeme robiť?“ bedákali ľudia. „Ako sa dostaneme domov?“

Maliar Akvarel stiahol obočie, zamyslel sa a po chvíli zvolal:

„Už to mám! Namaľujem vám chodúle. Prebrodíte na nich každú kaluž a nezamočíte si topánky.“

Tak sa stalo, že ľudia chodili po uliciach na chodúloch a náramne sa zabávali.

Videl ich začadený kominár, ktorý sa práve chystal po-

vymetať komínom zanesené nosiská. Od veľkého prekvapenia zvolal – óóóh! A pustil kominársku kefu do najbližšieho komína.

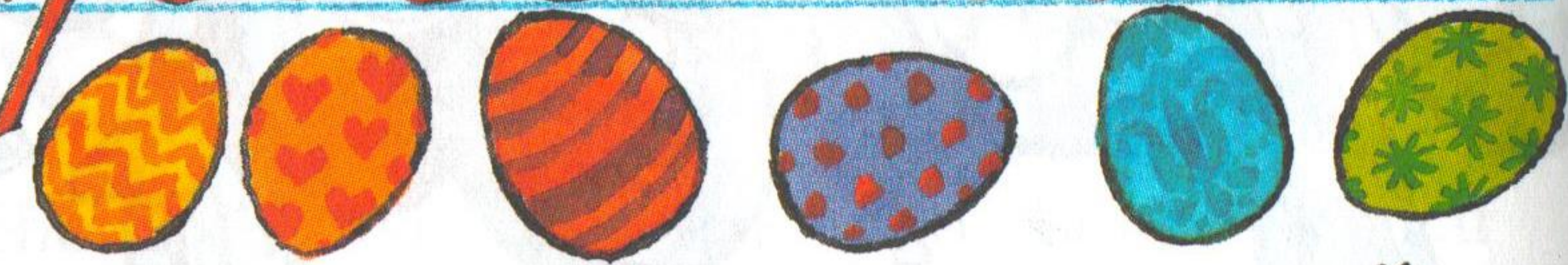
Videl ich aj letec v balóne, čo sa vznášal nad Bratislavou a popletený sa nazdal, že tam dole sú Benátky. Len nechápal, kam sa podeli gondoly.

Ľudia sa prechádzali na chodúloch a ani si nevšimli, že mútna voda stiekla z ulíc do kanálov. Zbadal to iba bradatý maliar Akvarel. Nahlas však nepovedal nič. Nemal čas, pretože maľoval všetko, čo videl: kominára bez kominárskej kefy, letca v balóne, ulice bez vody, ľudí na chodúloch, ľudí s dáždnikmi aj so slnečnými okuliarmi, kúsok Michalskej veže a k tomu pridal i Bratislavský hrad s Dunajom.

„Aký čudný obraz!“ divili sa ľudia, keď po čase prišli do galérie na výstavu maliara Akvarela a prezerali si jeho veľdielo. „Ako sa volá?“

„Aprííl,“ smial sa pán Akvarel. „Prvý aprííl.“

Malovaná písanka

Bližila sa Veľká noc.

vo dvore sa pretekali, ktorá anesie kraj-

šie. „Moje je najkrajšie,“ krákovali jed-

na cez druhú a pritom potajme pokuko-

vali po kľoví si a vrbových splie-

kal paradny. Lenže sa

bjm smerom ani neobzrel. Odkedy sa

na dvor pristáhovala krásna mane-

kynka, mal oči len pre ňu. No čierna

slična o nestála. Ak náhodou

nepredvädzala niektorý zo svojich

ležala na a žmurila

do. „Vyším ju, polejem,“

povedal si vo veľkonočné rá-

no. „Islo sa jej rapáčim a možno u toho

bude aj svadba. „A keďže obďaleč stálo

svodou, dlho nerozmýšľal, vychystal ho

na dnu majicu. „Ó, ty hlupák, čo si

to urobil? Zničil si mi môj najkrajší!

vypískla a hodila sa na

chcel uskočiť, no pošmykol sa a pa-

dol do veľkej. „Chi-chi-chi, rozosmiali

sa. Isiel na kúpačku a okúpil sa

sám. Medzitým vošiel do dvora mladý

a kým sa spamätal, všetky. Oboli

jeho.

NAPÍŠAL: MILAN HUDEC NAMAĽOVALA: D. ONDREJČKOVÁ

Dumca, korbáč, kvádro, prút

korúč, kaluša, vajčka, veľkonočné vajčka, domariti

Gudová rozprávka Goral a Smrť

v podaní ANTONA MARECA

Ilustroval MARIÁN ČAPKA

Šiel raz jeden goral okolo Dunajca a uvidel tam sedieť na kameni veľkú ženu.

„Hej, človeče dobrý!“ zavolala na neho žena. „Nepreniesol by si ma na druhý breh?“

„Ako ťa prenesiem, keď si taká veľká?“

„Len skús, neobanuješ. Dobre sa ti odmením!“

Goral chvíľu rozmýšľal, potom vzal ženu na chrbát a pretože nebola taká ťažká, ako vyzerala, poľahky ju preniesol na druhý breh.

Žena mu poďakovala a povedala:

„Peniazmi sa ti neodmením. Ale naučím ťa fígeľ, pomocou ktorého budeš liečiť ľudí.“

„Ja že budem liečiť ľudí?“ začudoval sa goral. „V živote som o niečom takom ani nesníval!“

„Neboj sa! Nebude to nič ťažké, lebo ti budem pomáhať. Vždy, keď ťa zavolajú k nejakému chorému, nájdeš pri ňom i mňa. Ak budem stáť konča postele, bez strachu sa priber do liečenia, chorý sa uzdraví. Ale ak budem stáť chorému pri hlave, škoda námahy, chorý zomrie.“

Po tých slovách žena zmizla a goral si domyslel, že to nemožno byť nikto iný, len Smrť.

Prešlo niekoľko mesiacov. V meste ochorel bohatý kupec. Volali k nemu tých najchýrnejších lekárov, ale žiadny mu nevedel pomôcť. Až sa o tom dozvedel náš goral. Hneď sa pobral do mesta a vyhľadal kupcov dom.

„Čo tu chceš?“ opýtali sa ho, keď sa zjavil na dvore.

„Počul som, že pán tohto domu ťažko ochorel. Ak dovoľíte, pozriem sa na neho.“

„Ty? Obyčajný goral a trúfaš si na to, čo nedokázali najlepší lekári?“

„A čožeby nie! Len ma vpustite dovnútra, hneď vám poviem, či je ešte nádej!“

Naveľa, naveľa pustili gorala do domu. Goral vstúpil do izby a hneď zbadal, že Smrť stojí konča postele.

„Ech, čože!“ zvolal. „Lahká robota, zaraz chorého vyliečim!“

Chorý sa zaradoval a goral začal naoko robiť všelijaké fígle

– prelieval čistú vodu z jednej misky do druhej a potom ju dal pánovi po lyžičke chlípať. Neprešla ani hodina a chorý sa hneď cítil lepšie, ba večer už vstal z postele a povedal, že sa cíti celkom zdravý. A hneď goralovi pekne poďakoval a bohato ho odmenil.

Neminul hádam ani týždeň a goral musel ísť znova do mesta. Prišli po neho, pretože ochorel richtár a nebolo lekára, ktorý by mu pomohol. Goral vošiel k chorému a videl, že Smrť opäť stojí konča postele.

„Nie je to nič vážne,“ povedal hneď. „Richtár bude do večera zdravý ako ryba!“

Znova začal s tými svojimi podvodníckymi fíglami. A nazaj, chorý richtár do večera vyzdravel!

Goralovi vyplatili trikrát viac ako u kupca a chýr o jeho lekárskejších schopnostiach sa rozletel po celom kraji.

Čoskoro prišli po neho znova. Vraj ochorel kráľovský posol, čo prechádzal mestom, a nikto mu nevie pomôcť.

Goral sa vybral do mesta, ale čoskoro zistil, že zbytočne. Len čo vstúpil do izby, zbadal, že Smrť stojí chorému pri hlave.

„Je mi ľúto, páni, ale tentoraz chorému nepomôžem. Už je neskoro,“ povedal goral.

„Akože!“ zvolali rozhorčene mestskí páni, ktorí sa ukrutne obávali kráľovho hnevu. „Dvoch oveľa ťažšie chorých si vyliečil a kráľovského posla nedokážeš?“

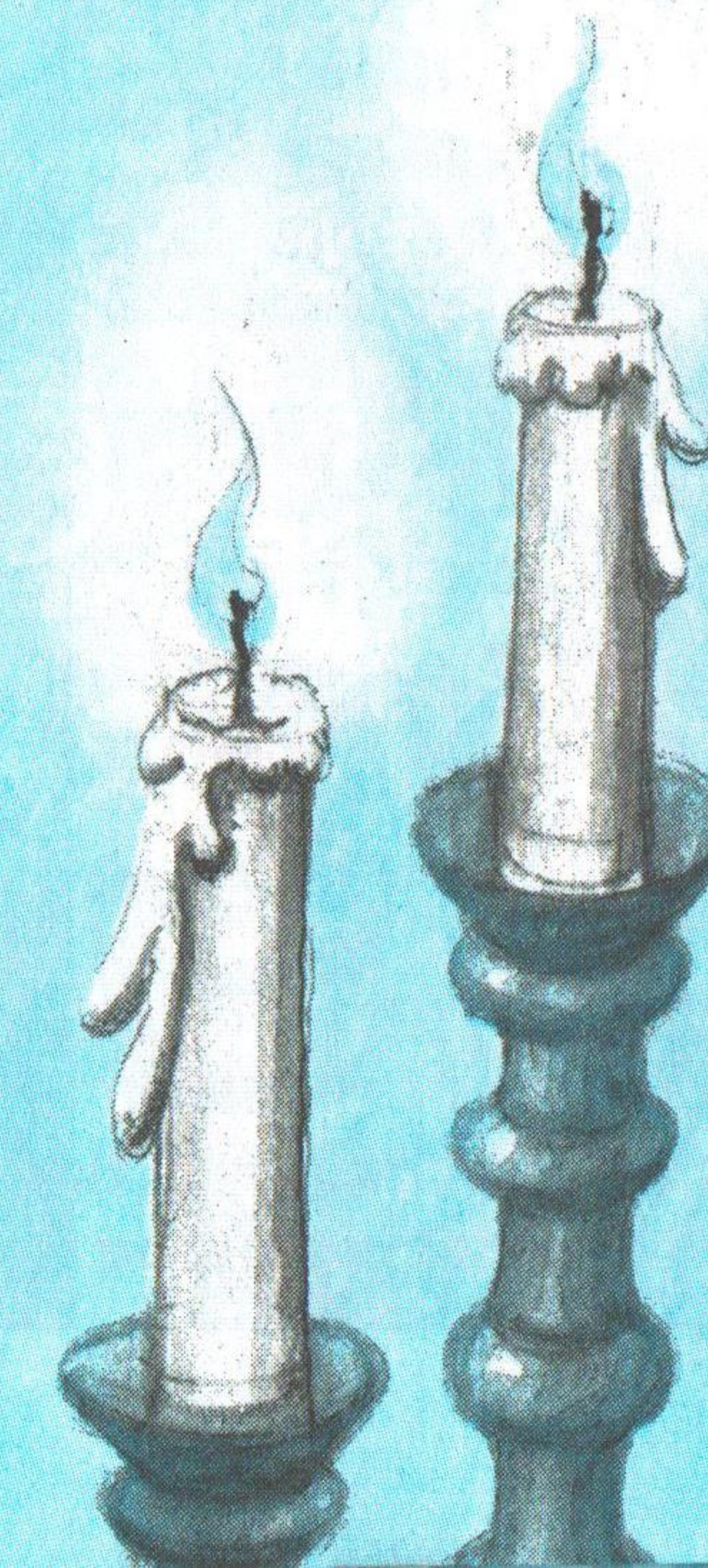
Goral videl, že mu prihára, že musí kráľovskému poslovi pomôcť. Rozmýšľal, rozmýšľal, až dostal nápad. Postavil lôžko s chorým na ležiace vozové koleso. Na ňom posteľ poľahky otočil, takže Smrť zaraz stála chorému pri nohách. Keď prebehla ku hlave, goral znova posteľ otočil. Smrť behala z jedného konca izby na druhý, ale čoskoro sa unavila a odišla.

Hneď nato kráľovský posol vyzdravel.

O niekoľko dní goral uvidel Smrť sedieť pri Dunajci. Zavolala ho k sebe a vraví mu:

„Koniec tvojmu liečeniu! Oklamal si ma! Kráľovský posol mal zomrieť, pretože ublížil mnohým ľuďom. A ty si ho zachránil! Už ma nevidíš, až v deň, keď si prídem po teba!“

Od toho dňa sa goral do liečenia nepriberal. Ale biedu netrel, mal z čoho žiť, lebo kráľovský posol ho tak štedro odmenil, že mu vystačilo až do konca života.

POVEŠT O TATRANSKEJ VÍLE

V malej podtatranskej dedine žil kedysi mladý gazda. Jedného dňa uvidel v hore spiacu vílu. Zaľúbil sa do nej a chcel si ju odvieŕ domov. Víla plakala, vzpierala sa, napokon mu riekla: „Dobre, budem tvojou ženou. Len nikdy mi nesmieš povedať zlé slovo.“ Mládenec sa zaveril, že to neurobí a priviedol si dievčinu domov.

Mladý gazda chcel svoju ženu odprosiť, že jej krivdil. Márne však na ňu volal, daromne ju hľadal, nikdy viac ju už nevidel. Zostala po nej len táto poviestka.

Napísal MILAN URBANOVIČ

BÁJE

STARÝCH SLOVANOV

Ako bohovia začali pomáhať ľuďom

Hromovládny Perún sa rád zabával na spore, ktorá z bohýň plodnosti je dôležitejšia; či Pripelaga, ktorá zaklínala život stromov a bylín do maličkých jadierok, alebo bohyňa plodnosti Mokoš. Mokoš dávala pôde živiny a vlahu. Perún dobre vedel, že jedna bez druhej sa nezaobíde, aj tak však vyvolával medzi nimi zlomyseľné hádky a potom sa zabával.

Medzi bohyňami boli aj zvodné krásavice. Boh Svarožič ich neraz kruto potrestal, ak neposlúchli jeho príkaz. Mladá krásna Vesna sa však vynášla. Tak dlho spriadala okolo Perúna jemné nitky vábenia, až sa jej zahľadil do očí. Ako ju objal kol pása, nepotrebný blesk-kopiju odhodil – bol to prvý jarný blesk.

Keď zahrmelo prvý raz, prebudili sa dobré božstvá prírody: bohyne Mokoš, Pripelaga, Živa, Jarilo, ale aj démoni zeme, vody, vzduchu, ohňa. Všetci počúvali vnútorný hlas, ktorý im našepkával:

„Zobudte sa, vláda Moreny, bohyne smrti, sa skončila!“

Keď ľudia zbadali, že Perún vo Vesninom objatí zobúdzá život, zatúžili skrátiť čas studeného spánku. A tak postavili Perúnovi prvý chrám; ohradili kus dúbavy, niekoľko najmilších Perúnových stromov, aby ich na jeho radosť chránili. Do posvätného dubového hája určili potom strážcu a ten úpenlivo prosil Perúna, aby vypočul prosby všetkých ľudí. To sa Perúnovi zapáčilo, prosby vypočul, a vtedy začali ostatní bohovia žiarliť.

Prvá sa vynášla bohyňa Mokoš. Premenila sa na krásnu dievčinu, išla medzi ľudí a zaľúbila si mladenca menom Mitran. Keď zacítila, že v nej klíči nový život, uprosila svojho otca, aby urýchlil narodenie jej dieťaťa. A tak sa bohyni Mokoš do rána narodil chlapec, do poludnia z neho vyrástol dospelý muž a do večera sa stal z tohto prvého

Píše IVAN HUDEC

Ilustruje KLÁRA ŠMÍDOVÁ

poločloveka-poloboha žrec Mokošic, ktorý šíril slávu svojej matky medzi ľuďmi.

Prvý sa prišiel žalovať boh Striborg. Vládca priestoru, vzduchu a vetra žiarlil na Perúnov posvätný háj i na Mokošica. Žiadal boha Svarožiča, aby potrestal bohyňu Mokoš za trúfalosť a zahubil poloboha-poločloveka Mokošica. Boh Svarožič to už-úž chcel urobiť, keď sa k nohám Proveho, najspravodlivejšieho z bohov, hodila sama bohyňa Mokoš.

„Prove, zastaň sa ma,“ zaprosila.

Prove však na znak toho, že jej prečin nesmie ostať nepotrestaný, sa od nej odvrátil.

„Dobre!“ zdvihol vtom pravicu boh Svarožič. „Možno nebude na škodu, ak si nás bohov budú ľudia väčšmi cítiť. Tvojho syna neskántrím, potrestám ťa však tak, že tvoj syn bude žiť naveky medzi životom a smrťou. Bude paholkom u boha Velesa, pričom bude strážiť bránu do podsvetia.“

Odvtedy si ľudia uctievali bohyňu Mokoš úlitbami a omrvinkami. Z prvého pohára sa musí prvá kvapka vyliať na zem a z prvého sústa sa musí hodiť prvá omrvinka cez ľavé plece za chrbát.

Mokoš prezradila ľuďom tajomstvá ovčej vlny, tajomstvo priadze a kolovratu, tajomstvá, ktoré mala strážiť a uchovávať. Keď si týmito darmi získala úctu ľudí, zatúžili po ľudskej priazni aj ostatní bohovia.

Prečo?

Bohovia vedeli, že nesmrteľnosť sama osebe nič neznamená. Naplňajú ju až nesmrteľné skutky pretvárajúce svet. A všetky tie dary, ktoré potajomky nadelili bohovia ľuďom, aby si kúpili ich zbožnosť, umožňujú prekročiť hranice života a dávajú smrteľníkovi nádej, že práve vďaka skutkom, ktoré sa uchovávajú v ľudskej pamäti, blíži sa ľudstvo k nesmrteľnosti. Aj preto človek s človekom nie sú ľudskosť, ale ľudia. Sú viac ako dvaja ľudia. Takto to ľuďom vysvetlila bohyňa Podaga:

„Pozrite sa na môj včelí roj. Každá včielka sa narodí a umrie. Vy však na roji nespoznáte nič, lebo med, ktorý dáva, chutí rovnako sladko.“

(Pokračovanie)

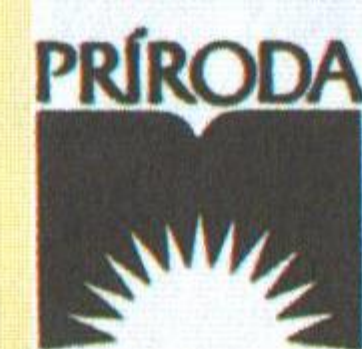
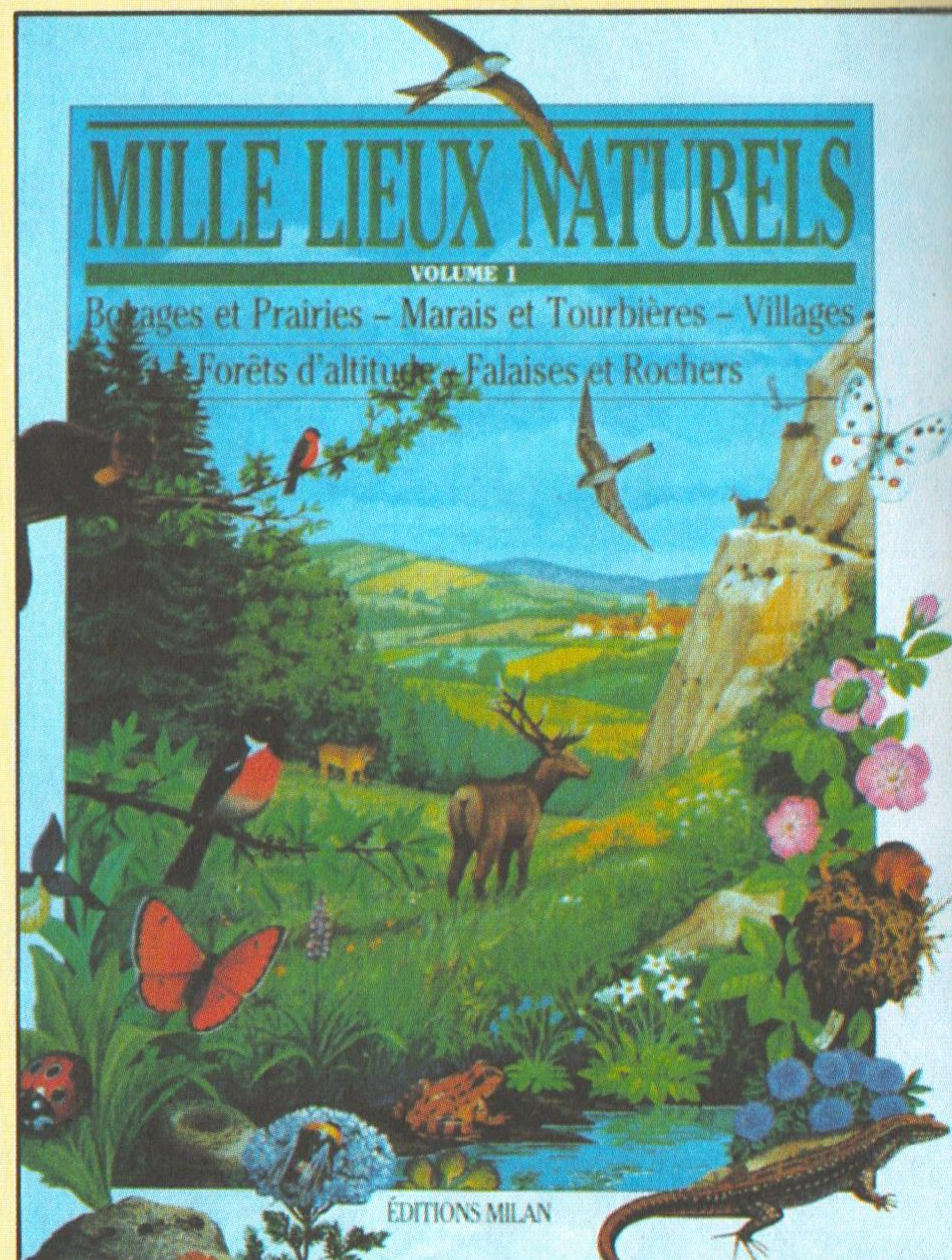
François Crozat, Florence Vérilhac

Zázračný svet prírody

Prvý diel trojdielnej ilustrovanej knižnej série **Zázračný svet prírody** zobrazuje nádherné panorámy piatich prírodných prostredí (Háje a lúky – Močariská a rašeliniská – Ľudské obydla – Lesy vyšších polôh – Skalné bralá) a predstavuje svojim čitateľom viac než 250 druhov rastlín a živočíchov, ktoré sa tam vyskytujú. Knižka ti neponúkne len krásne obrázky, ale aj veľa zaujímavostí zo sveta rastlín a živočíchov. Dozvieš sa z nej, aký je rozdiel medzi belorítkou a lastovičkou, ako vyzerá svadobný tanec hlucháňa, prečo a ako sa chovajú lienky a ako sa navzájom ovplyvňujú rastliny a živočichy z toho istého prostredia.

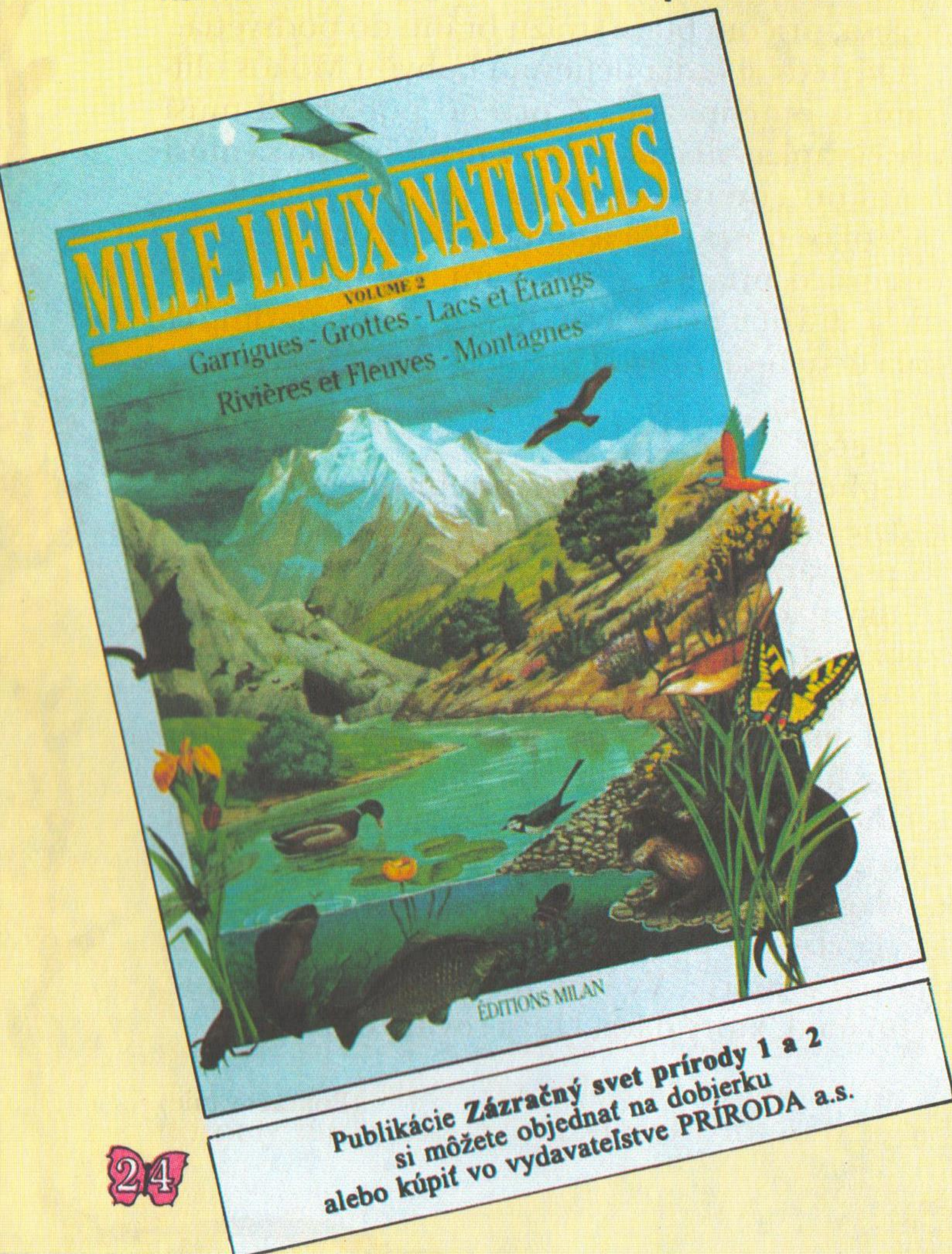
Druhý diel **Zázračného sveta prírody** ti ukazuje život zvierat a rastlín v ďalších piatich prírodných prostrediach (Garrigue – Jaskyne – Jazerá a rybníky – Rieky a veľtoky – Pohoria). I táto kniha je skutočnou pastvou pre oči a pre tvoju zvedavú dušičku.

Obe knihy sú veľkým pomocníkom a dobrým kamarátom každého mladého prírodovedca.

PRÍRODA a.s.

Križkova 9, 815 34 Bratislava
tel.: 07/496 242 odbyt, 497 241-5 centrála
fax: 07/496 360 obchodno-ekonomický úsek

Publikácie **Zázračný svet prírody 1 a 2** si môžete objednať na dobierku alebo kúpiť vo vydavateľstve **PRÍRODA a.s.**

OBJEDNÁVKA - AKCIA

Publ. **ZÁZRAČNÝ SVET PRÍRODY 1.** diel (á 179,- SK)

..... ks výtlačkov

Publ. **ZÁZRAČNÝ SVET PRÍRODY 2.** diel (á 179,- SK)

..... ks výtlačkov

V prípade, že si objednáte súčasne prvý aj druhý diel publikácie **ZÁZRAČNÝ SVET PRÍRODY** dostanete 30 % zľavu. To znamená, že za obidva diely zaplatíte len 250,60 SK. Publikáciu mi pošlite

1. na dobierku + poštovné a balné
2. osobne si vyzdvihnem vo vydavateľstve, moje číslo telefónu:

Meno a priezvisko

Presná adresa:

..... PSČ:

Dátum: Podpis rodiča:

Pečiatka (u org.)

Zn. Slniečko

MINISTERSTVO ŠKOLSTVA A VEDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY,
MINISTERSTVO KULTÚRY SLOVENSKEJ REPUBLIKY,
MATICA SLOVENSÁ,
VYDAVATEĽSTVO MLADÉ LETÁ,
JAZYKOVEDNÝ ÚSTAV LUDOVÍTA ŠTÚRA SLOVENSKEJ AKADEMIE VIED,
SPOLOK SLOVENSÝCH SPISOVATEĽOV

vypisujú

3. ročník republikovej súťaže o najkrajšiu slohovú úlohu

na tému

PREČO MÁM RÁD SLOVENČINU – PREČO MÁM RÁD SLOVENSKO
PREČO MÁM RADA SLOVENČINU – PREČO MÁM RADA SLOVENSKO

Voláme každého žiaka a každú žiačku základnej školy – napíš slohovú úlohu, ktorá ti urobí radosť: úvahu, báseň, poviedku, rozprávku, reportáž, sci-fi... Práve tvoje slová a tvoje myšlienky môžu byť najkrajšie, aké čakáme.

Voláme aj slovenské deti z iných krajín – napíšte nám, ako opatrujete slovenčinu za hranicami Slovenska.

Voláme pani učiteľky a pánov učiteľov – urobte z hodín slovenčiny sviatok a základný kameň vlasteneckej výchovy.

Najkrajšie slohové úlohy (v rozsahu najviac 2 strany a v 4 kópiách, s uvedením mena žiaka, učiteľa a adresou školy) pošlite

do 30. mája 1995

na adresu: Vydavateľstvo Mladé letá, Nám. SNP 12, 815 19 Bratislava, s označením SLOVENČINA. Uvedte, koľko žiakov z vašej školy sa do súťaže zapojilo, aké ste pripravili sprievodné podujatia a ako využijete súťažné slohové úlohy detí v rámci osláv slovenského písomníctva – Cyrilometodskej dekády od 25. 6.–5. 7. 1995.

Vybrané súťažné práce posúdi porota spisovateľov a jazykovedcov. Udelí 15 hlavných cien deťom, 7 učiteľom, 5 školám na Slovensku a ďalšie školám v zahraničí. Päťdesiat účastníkov získa čestné uznanie a zborník najkrajších prác.

Slávnostné vyhlásenie výsledkov súťaže bude

19. septembra 1995
v Nových Zámkoch

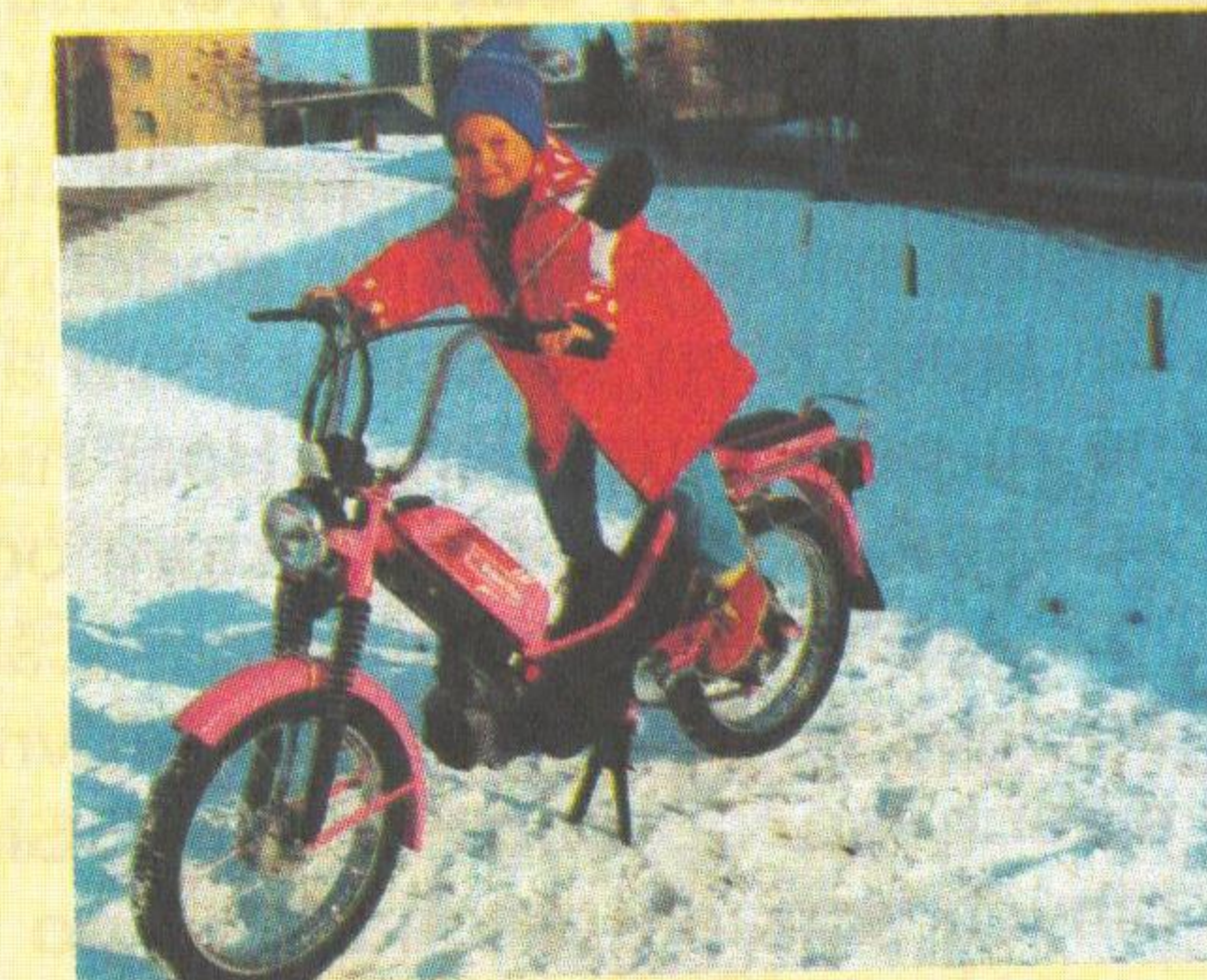
za účasti víťazov, významných umelcov a predstaviteľov verejného života.

Samolepiace

WIN
s výherným kupónom!

pohľadnice

Na našej fotografii

vám predstavujeme šťastného výhercu

Z VIANOČNÉHO ŽREBOVANIA „94“

Motocykel Babetta vyhral
Martin Krivda z Holíča.

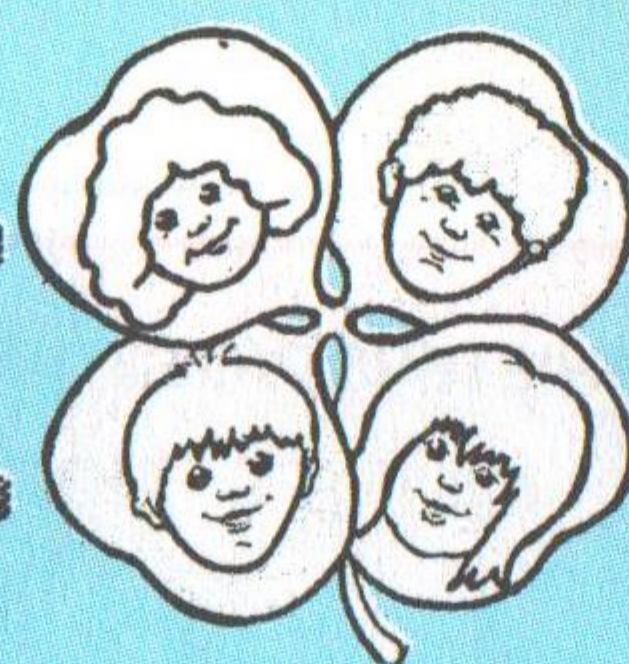
Je to azda najmladší majiteľ motocykla na Slovensku, pretože má iba šesť rokov.

Ak chcete vyhrať aj vy novú „Babettu“, horský bicykel alebo ďalšie hodnotné ceny, posielajte nám i naďalej kupóny zo samolepiacich pohľadníc na našu adresu: fa HAJO s. r. o., Jilemnického 726, 908 45 Gbely.

A tu sú víťazi zo žrebovania z 1. 1. 1995: horský bicykel vyhral P. Malík z Bratislavy. **Ďalšie hodnotné ceny získali:** A. Šuran, Trnava; M. Martančík, Brezno; Z. Lahká, Trenčín; N. Velacková, Púchov; E. Kubička, Žilina; J. Hyben, Prešov; J. Filická, Spiš. Nová Ves; Š. Lacko, Spiš. Nová Ves; J. Španiel, Veľ. Krtíš; J. a V. Vráblové, Prešov; M. Šnajdr, Ostrava; V. Hodek, Šaľa; K. Balážová, Filakovo; L. Grófová, Nové Zámky; P. Laučík, Lipt. Hrádok; L. Veselá, Košice; J. Kadlečík, Martin; J. Boleková, Zvolen; D. Kepštová, Bratislava a I. Pobjecký, Šaštín Stráže.

Vítazom blahoželáme a tešíme sa na ďalšie žrebovanie vašich korešpondenčných lístkov v roku 1995!

Pohľadnice kúpajte vo vašich piernictvách.

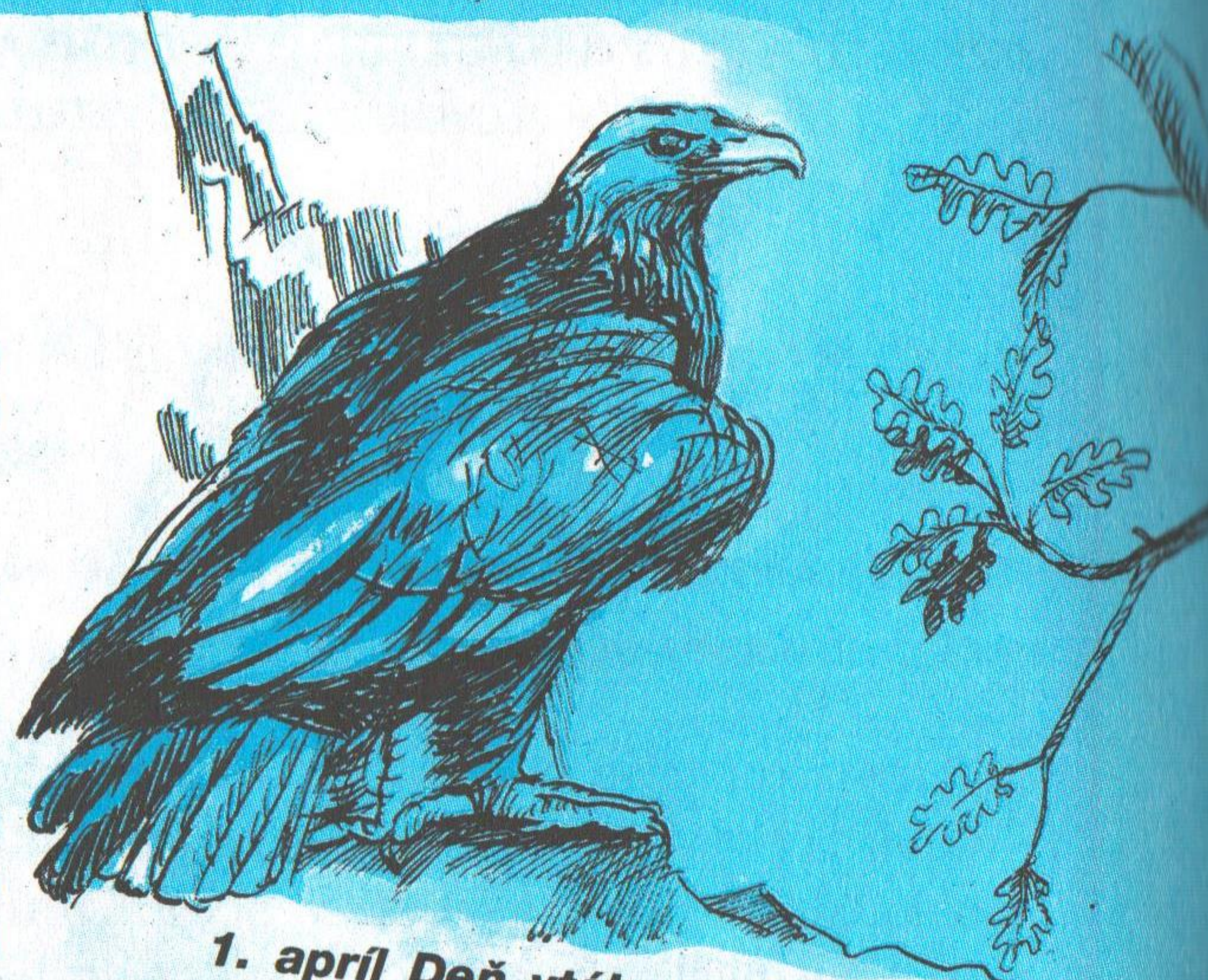

ZELENÝ KALENDÁRIK APRÍL

▲ **Apríl zimný, daždivý, úroda nás navštívi.**

V tomto mesiaci sa objavia púčiky takmer na všetkých kríkoch a listnatých stromoch. Z chránených rastlín kvitne snežienka podobná bleduľa jarná, hlaváčik jarný, ktorý sa zlatí v tráve ako malé slniečko. Kvitne aj prvosenka jarná. Hoci nie je chránená, zbytočne tento „Petrov kľúč“, ktorý odomyká jar, netrhajte.

Z teplých krajín prilieta väčšina vtákov: lastovičky, bociany, penice, vlhy, dažďovníky, sláviky... Na rybníkoch sa objavia potáčky. Sliepočky vodné sa na dlhých nohách prechádzajú po rastlinách potopených pod hladinou. Hniezdia kačice. Husi, ktoré prileteli pred nimi, už majú v hniezde prvé mláďatká. Aj v brlohoch vydier, líšok a tchorov sa ozýva mraučanie mláďatiek.

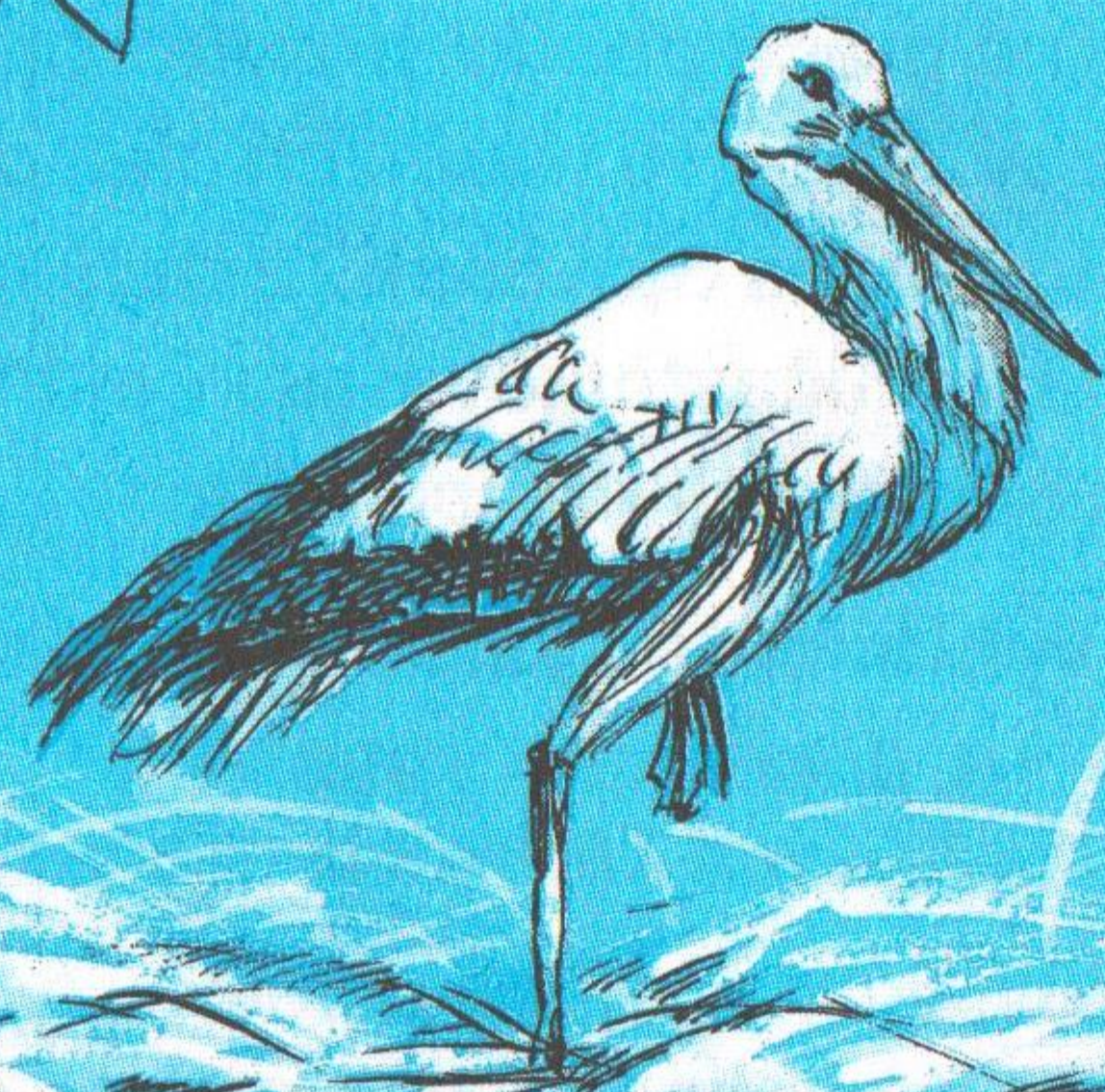

1. apríl Deň vtákov

▲ Od nepamäti ľudia obdivovali vtáky. Závideli im krásny spev, ale najmä to, že sa môžu ľahučko vznášať v povetrí. Obdivovali, a pritom ich lovili a zabíjali často len zo športu alebo pre peniaze. V posledných rokoch zas vykrádajú hniezda. Vyberajú vajička najmä orla skalného a sokola rároha. Nestítia sa dokonca vybrať ani mláďa, pokým jeho rodičia zhánajú potravu. Našťastie sú u nás ochrancovia, ktorí hniezda strážia. Najväčšou odmenou pre nich je, keď sa vyrastené mláďatá dokážu o seba postarať.

Túžba po domove

▲ Na jar roku 1822 sa objavil v Nemecku na svojom hniezde bocian, ktorý mal hrdlo prepichneté kopytami. Stovky kilometrov letel z východnej Afriky až do Rostocku. Kopytami afrického domorodca ho nahodila smrteľne nezranila. Túžba po rodnom hniezde bola silnejšia ako bolesť. Napriek veľkým ťažkostiam doletel domov.

Boľavý kožuš
▲ Každý rok umiera 150 miliónov zvierat kvôli kožušom. Chytia sa do pasce alebo ich iba kvôli kožušine chovajú na farmách. Líšky, norky, bobry, vlky, rysy, leopardy, tulene, veveryce doplácajú životom na svoj krásny kožuš. Na ušitie jedného kožuša treba zabiť 18 líšok, alebo 15 rysov, 14 vydier, 130 činčíl, 27 tchorov alebo 100 veverycí!

Dojímavý list

▲ Našou najkrajšou odmenou sú listy, ktoré nám píšete. Ďakujeme za ne a tešíme sa na ďalšie. Tento dojímavý príbeh napísal Matúš Mjachký z Humenného.
„Narodil som sa v júli, v auguste sa narodil psík Endy. Bol to môj najlepší priateľ. Stále ma strážil a najradšej spal v nákupnom košíku, ktorý bol upevnený na kočiariku. Po roku sme sa odsťahovali do mesta. Boli sme spolu každý deň. Veril mi a ja som veril jemu. V jeden deň ocko povedal, že ma už Endy nebude čakať. Musel zomrieť, pretože mu niekto podhodil otrávené jedlo. Môj psík bol dobrý, čistotný, nikdy nikoho neuhryzol. Ten, komu sa nepáčil, musel byť veľmi, veľmi zlý.“

APRÍL - Mesiac lesov Sadíme stromy!

▲ Nemyslíme si, že vyrubovanie stromov v tropickom pralese sa nás netýka. Je to jedna z vážnych príčin otepľovania našej Zeme. Viete si predstaviť, čo by sa stalo, keby sa otepľovaním roztopili ľadovce na našej zemeguli? Ako môžeme tomu zabrániť? Napríklad aj tým, že budeme sadiť stromy. Každý strom pohltí ročne až 4 kg kyslíčnika uhlíkatého a premení ho na kyslík.

PRÍRODA

Knižku OZDOBNÉ ŠKATULKY z Vydavateľstva PRÍRODA posielame Márii Gažíkovej zo Zvolena, Martinovi Svitačovi z Martina a Lucii Alakšovej z Uhatína.

Svadba

V Galilei, v mestečku Káne, ženil sa istý muž. Ako bolo v tom kraji zvykom, pozvali na svadbu nielen blízkych príbuzných, ale aj susedov a známych, ba zvolali aj pocestných, ktorí práve v tom čase prechádzali popri svadobnom dome. Tak sa stalo, že sa na svadbe ocitol aj Ježiš so svojimi učeníkmi. Ba bola tam aj Mária, jeho matka.

Svadba bola radostná. Ľudia sa veselili, spievali, žartovali. Podchvíľou k nim prichádzali služobníci a na veľkých podnosoch prinášali jedlo; šťavnaté kúsky pečeného mäsa a bochníky teplého chleba. Hneď nato sa zjavili ďalší a hodujúcich ponúkali hroznom, figami, veľkými pomarančmi. A svadobčania jedli raz jedno, raz druhé a všetko zapíjali vínom. Bolo to víno znamenité, osviežovalo telo i myseľ, a tak nie div, že každý nový džbán, ktorý sluhovia priniesli na hodovný stôl, svadobníci privítali s jasotom.

V jednej chvíli zjavil sa však vo dverách svadobnej miestnosti starejší a pohľadom vyzval mladého zaťa, aby ho nasledoval. Mladý zať vyšiel von a spytuje sa:

„Stalo sa niečo?“

„Áno,“ vzdychol si ustarostene starejší. „Nemáme víno.“

„Čože?“ zmeravel mladý zať.

„Minulo sa,“ dodal na vysvetlenie starejší.

„Ako je to možné?“ nechápavo pokrútil hlavou.

v Káne Galilejskej

„Hostí prišlo viac, než sme čakali,“ odvetil starejší.

Mladý zať naňho bezradne pozrel.

„Ale čo teraz?“ zaúpel. „Nemôžem sa predsa vrátiť a povedať, milí hostia, musíte sa rozísť, pretože už nemáme ani za pohár vína. Vieš si predstaviť, čo by to bola za hanba? Ešte aj po mnohých rokoch by sa ľudia pristavovali pri mojom dome a posmešne by si naň ukazovali: Pozrite, to je ten dom, v ktorom bola svadba bez vína. Ó, čo si mám teraz počať,“ zakvílil mladý zať a nešťastne spustil hlavu do dlaní.

Po chvíli sa však spamätal a vrátil sa medzi hostí. Keď prechádzal pomedzi nich, tváril sa, že sa nič nestalo. Usmial sa, prehodil slovo-dve, no len čo si sadol k neveste a zrak mu padol na poloprázdne vínové čaše, jeho tvár nadobudla nešťastný výraz.

Nikto z hostí si to nevšimol. Ďalej sa veselo zabávali, jedli, žartovali. Jedine Mária spozorovala zmenu, ktorá sa udiala s mladým zaťom. Chvíľu uvažovala, čo sa mu mohlo stať, vzápätí ju premklo tušenie. A naozaj. Sluhovia, ktorí prinášali jedlo, vchádzali do miestnosti znovu a znovu, ale tých, čo nosili víno, nebolo.

Mária ukradomky hľadela na mladého zaťa a odrazu jej ho prišlo nesmierne ľúto.

„Ako mu pomôcť?“ rozmýšľala, no nič jej neschádzalo na um. Ba predsa! Je tu jej syn, to veľké dieťa, ktoré ustavične niekomu pomáha. Keď mu prezradí, na čo nechtiac došla, zaiste pomôže i tomuto človeku.

A tak v príhodnú chvíľu, keď bol Ježiš pri hodovnom stole sám, vstala, podišla k nemu a ticho, aby to nikto nezačul, mu šepla:

„Syn môj, nemajú víno.“

Ježiš na ňu prekvapene vzhliadol.

„Minulo sa im a zaiste nemajú peniaze, aby kúpili ďalšie.“

„Prečo mi to hovoríš?“ ozval sa láskavo Ježiš. A nečakajúc odpoveď, dodal: „Ešte neprišla moja hodina.“

Mária naňho zarazene pozrela a pobrala sa k svojmu stolu. Cestou však riekla svadobným

Svadba v Káne Galilejskej

„Čokoľvek vám povie, urobte to.“

A ukázala hlavou na Ježiša.

O chvíľu na to spočinul Ježišov zrak na veľkých kamenných nádobách. Bolo ich šesť. Stáli pred hodovnou miestnosťou jedna vedľa druhej. Podchvíľou k nim prichádzali sluhovia a malými džbánkami z nich načierali vodu a nosili ju hosťom, aby si umyli prsty, zamastené od jedla.

Keď prechádzali okolo Ježiša, pristavil ich pohybom ruky.

V tej chvíli učenici spozorneli. Pohnuto čakali, čo sa ide diať.

„Naplníte nádoby vodou!“ šepol Ježiš.

„Áno, pane,“ prikývli sluhovia. Potom zašli do záhrady, zo studne vytiahli vodu a naplnili ňou nádoby až po samý okraj.

„A teraz z nich načrite,“ riekol Ježiš „a zanesťe starejšiemu.“

Sluhovia od prekvapenia takmer zamreli. Tam, kde ešte pred chvíľkou bola číra voda, perlilo sa víno. S úžasom pozreli na Ježiša a od bázne, ktorá sa ich zmocnila, neboli schopní slova. Keď sa spamätali, ponorili džbánky do nádob a zamierili k starejšiemu.

„Odkiaľ máte to znamenité víno?“ začudoval sa starejší, keď mu jeden z jeho sluhov naplnil pohár.

Sluhovia mlčali.

Medzitým starejší ochutnal víno z druhého džbánka, z tretieho a keď odkladal šiesty, zasmial sa a veselo zavolať na ženícha:

„Toto som ešte nezažil na žiadnej svadbe. Každý podáva najprv dobré víno, a keď sú už hostia opojení, dáva horšie. Ty si však nechal dobré víno na koniec.“

Ženích nechápavo pozrel na starejšieho. Potom podišiel k nemu, odpil si z jeho džbánka a tak ako starejší pred chvíľou aj on sa zarazene spýtal sluhov:

„Odkiaľ máte to víno?“

Vtedy už sluhovia nemlčali. Rozpovedali všetko, čoho boli svedkami. Všetci, čo to počuli, s úžasom pozreli na Ježiša, ktorý v Káne Galilejskej vykonal svoje prvé znamenie, a tak zjavil svoju moc a slávu.

SÚŤAŽ pre pani učiteľky a ich triedy

Možno si povie: Už zasa? Veď ešte vôbec nevieme, ako skončila tá predchádzajúca. A máte celkom pravdu. Vyhodnotenie a zberovanie víťazov náborovej súťaže 49. ročníka Slniečka prebehlo v našej redakcii v januári 1995. Keď k tomu prirátame našu takmer trojmesačnú výrobnú lehotu, vychádza nám polovica marca. Nebudem vás však už ďalej napínať. Za prítomnosti riaditeľa vydavateľstva Mladé letá Oldricha Poláka, šéfredaktorky vydavateľstva Magdy Baloghovej, šéfredaktora Slniečka Ondreja Sliackeho a zástupcov firmy Monarch sme z vašich takmer 3 500 korešpondenčných lístkov vyžrebovali týchto výhercov a ich triedy:

1. cenu – farebný televízor vyhrala pani učiteľka Viera Scherhaufarová zo ZŠ na Fándlyho ul. v Sereďi;

2. cenu – fotoaparát, ktorý nám venovala firma Monarch, získala pani učiteľka Marta Vargová zo ZŠ Ul. Slobody v Komárne;

3. cenu – svietiaci glóbus z firmy Didaktik poteší deti zo ZŠ na Školskej ulici v Lendaku.

15 odmien po 500 Sk získali pani učiteľky: A. Verónyová, Krupina; M. Loduho, Zubák; M. Mokošová, Trenčín; M. Bánovská, Sereď; J. Šutiaková, Čadca; M. Jánošová, Senica; Š. Babjaková, Michalovce; M. Popálená, Rožňava; M. Legeňová, Pov. Bystrica; H. Kaplíková, Pribeta; L. Káčerová, Zlaté Moravce; V. Geldová, Rožňav. Bystré; J. Bekešová; Ždiar; E. Tureková, Rožňava; A. Boorová, Vrbové.

Peknú knižku z vydavateľstva Mladé letá posielame V. Radičovej zo ZŠ na Kupeckého ul. v Pezinku; A. Mateovičovej zo Šaštína; B. Dugáčkovej z Bošáče; M. Jarabkovej zo Seni a L. Grančajovej zo ZŠ na Nám. L. Novomeského v Košiciach. Víťazom srdečne blahoželáme a všetkým pani učiteľkám a slniečkárom ďakujeme za priazeň.

Už v budúcom čísle Slniečka sa dočítate o novom ročníku náborovej súťaže Slniečka.

Slniečk

Umelecký mesačník pre žiakov 1.–5. ročníka ZŠ. Vydávajú Mladé letá, š. p. Adresa redakcie: 815 19 Bratislava, Nám. SNP 12. Telefón 364 475, 364 567

Šéfredaktor **ONDREJ SLIACKY**
Redaktorka **Ľubica Kepštová**
Grafická a výtvarná úprava **Viera Fabianová**
Jazyková redakcia **Ján Kačala**

Tlačí Slovenská Grafia, a. s. Bratislava-Krasňany. Rozširuje Poštová novinová služba, objednávky prijíma Obchodné stredisko PNS v sídlach okresov a Regionálne stredisko PNS (Bratislava,

Slniečko a pranostiky

Milé deti,

máte rady slnko, slniečko? To slniečko, čo roztápa jarné snehy, či to Slniečko, čo si v škole predpláca te?

To slniečko, čo sa na nás z nebeskej oblohy usmieva, dostalo sa aj do mnohých predpovedí – pranostík, v ktorých sa vyslovujú dlhodobé pozorovania našich predkov o počasí alebo o úrode.

Známa je pranostika *Slnce na deň Vinca dáva mnoho vínce*.

V pranostikách sa často spomínajú pamätne dni svätých, lebo kedysi sa v slovenských listoch a písomnostiach určoval deň ich napísania práve podľa pamätneho dňa svätcov. V liste sa nepísalo napríklad, že bol napísaný 25. novembra, ale že bol „daný na deň sv. Kataríny“.

Nedávno vyšli aj omaľovačky o počasí motivované pranostikami viažúcimi sa na pamätne dni svätcov. Možno ste ich aj vy dostali pod stromček. Ak nie, môžete ich vyhrať, ak správne odpoviete na tieto dve otázky: 1. Aké písmeno (veľké či malé) sa píše vo vetách: *Dnes pekne sviety slniečko. Dnes sme dostali časopis slniečko.*

2. Ak viete, napíšte tri pranostiky viažúce sa na počasie a na istý pamätný deň svätca v roku (napr. *svätý Martin chodí na bielom koni*).

K. Habovštiaková

Odpovede posielajte na adresu: Mária Demeterová, vydavateľstvo Alfa Conti, Račianska 20, 831 04 Bratislava.

Trnava, Nitra, B. Bystrica, Žilina, Košice, Poprad). Objednávky prijíma tiež firma ARES, Laskomerského 14, 831 03 Bratislava, t. č. 07/215 053. Objednávky do zahraničia vybavuje PNS, š. p., Pribinova 25, 813 81 Bratislava. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena jedného výťažku 5 Sk, ročné predplatné 50 Sk. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia. Obálka ALENA WAGNEROVÁ

Sporko

*Sporko je náš kamarát,
peniažky má veľmi rád.*

*Aj my Sporka radi máme,
peniaze si odkladáme.*

*Sporko nám ich stráži,
peniaze si váži.*

ZUZKA SLOVÁKOVÁ
Zvolen

Ako Sporko pomohol prasiatku

Bolo raz jedno hlinené prasiatko. Stálo na polici pod oblokom a štyri ružové rúčky doň hádzali korunky.

„Keď budeme mať päťdesiat korún, kúpime si obrovskú čokoládu!“ povedali si deti. Keď si však toľko našetrili, bolo im ľúto prejsť peniaze, a tak sa rozhodli, že budú šetriť ďalej a našetrí si na rozprávkovú knižku. Keď si však našetrili na rozprávkovú knižku, opäť sa im zdalo, že by bola škoda minúť peniaze a že si radšej našetrí na kolieskové korčule. A tak to išlo ďalej a ďalej.

Jedného dňa však hlinené prasiatko ochorelo. Bolelo ho bruško, smutne vzdychalo a nezjedlo viac ani korunu. Deti nevedeli, ako by mu pomohli. Kto vie, ako by sa to bolo skončilo, keby sa o ich trápení nedopočul Sporko. Prišiel, prasiatko popočúval, preklepkal a hneď vedel, čo je vo veci.

„Vaše prasiatko je prejedené. Všetky korunky z jeho bruška musia von!“ povedal Sporko.

„Čo budeme robiť?“ vzdychli si deti. „Ako si teraz našetríme na bicykel?“

„Poradím vám,“ pošepol im Sporko. „Najprv však vysypte z prasiatka všetky korunky.“

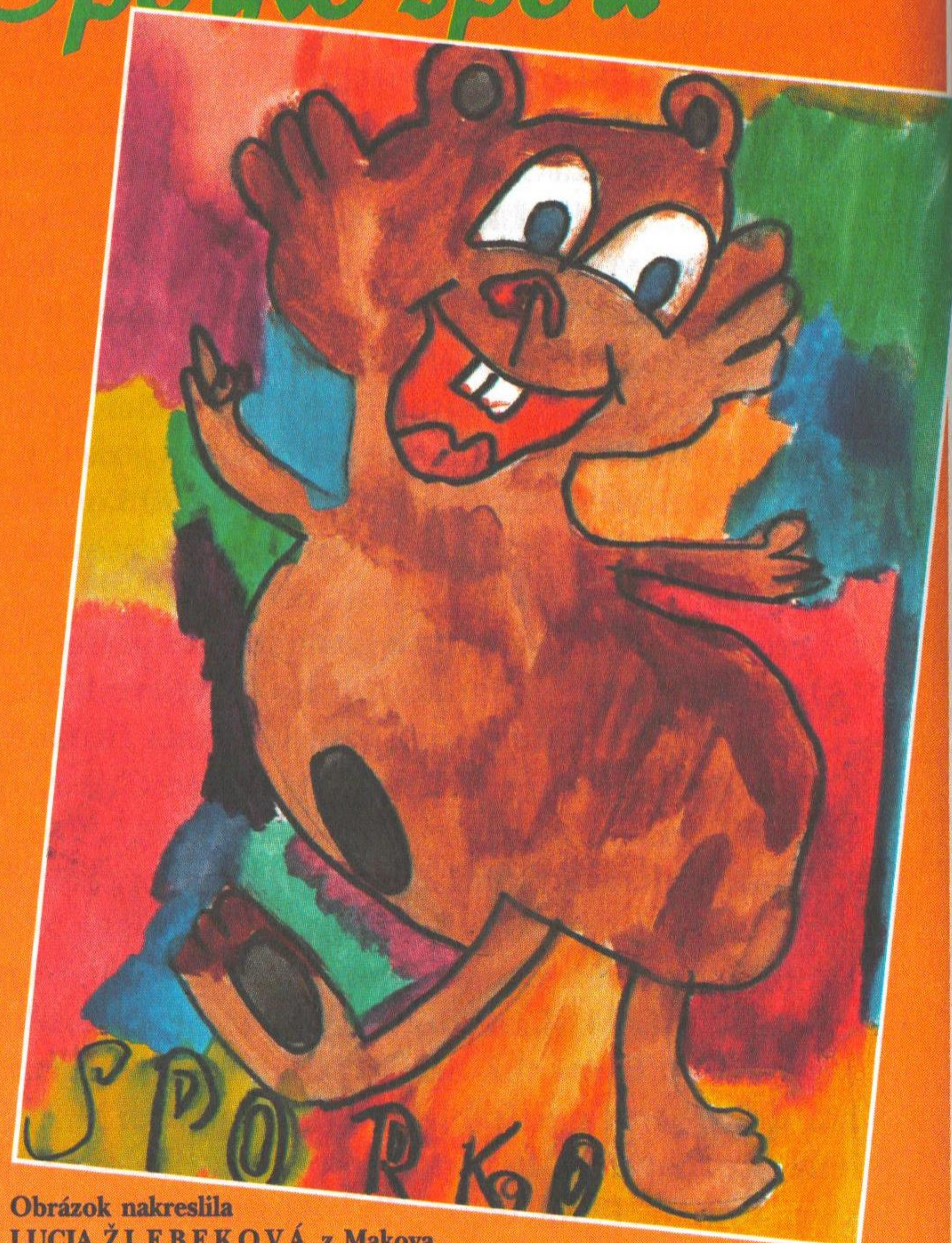
Deti uvoľnili prasiatku zátku na brušku a korunky vysypali do vrečka. Hneď sa prasiatku uľavilo. A deti? Odišli so Sporkom do Slovenskej sporiteľne, kde si peniaze uložili na detskú vkladnú knižku. Onedlho mali na nej toľko koruniek, že si mohli kúpiť vytúžený bicykel.

A prasiatko? Korunky papkalo len vtedy, keď chcelo niekoho potešiť veselým cinkotom.

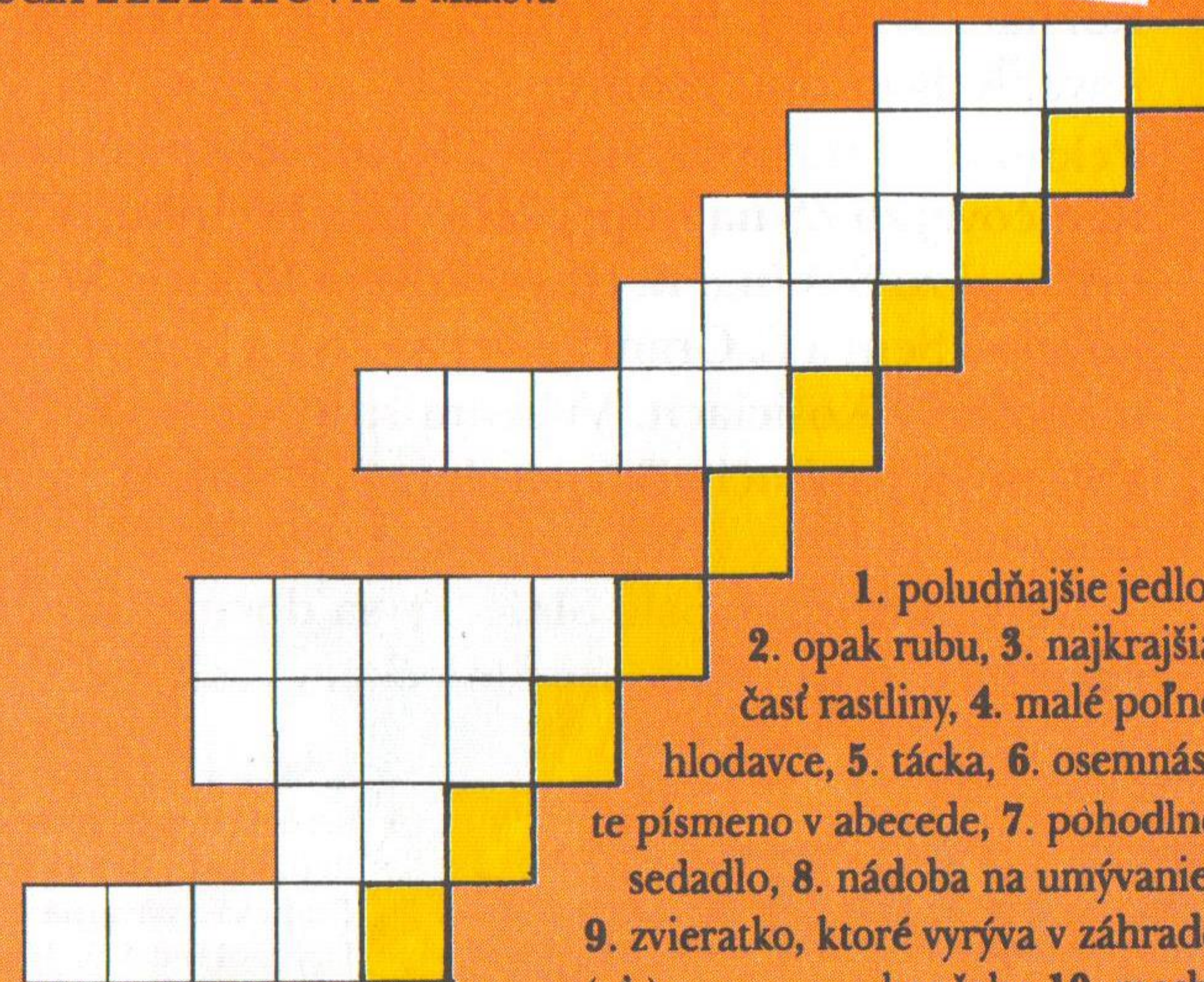

SLOVENSKÁ
SPORITEL'ŇA, a. s.

Sporko sporí

Obrázok nakreslila
LUCIA ŽLEBEKOVÁ z Makova

Vylúštenie doplnovačky nám pošlite do 20. apríla na adresu redakcia Slniečko, Nám. SNP 12, 815 19 Bratislava. Troch vyžrebovaných výhercov odmení Sporko svojimi sporkovskými darčekom.